BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 ianuarie
Nr. 1—4
2000

La Mulţi Ani - 2000!

'000 — An al Marelui Jubileu

Cu voia lui Dumnezeu el Atotputernic am intrat toţii în Noul An, anul grație 2000.

Anul cel vechi, 1999, s-a ras liniştit deja în colbul istoriei cu toate bucuriile împlinirile lui dar şi cu te neajunsurile, lipsurile greutăţile lui.

Am intrat în noul An 00. Cifră rotundă, culme e milenii, an binecuvânt, an al Marelui Jubileu când întreaga lume creştină va comemora împlinirea a 2000 de ani de la Întruparea Logosului veşnic, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou scrutăm cu ochiul gândului nostru la vremea care a trecut şi ne facem, şi ar trebui să ne facem, un examen al conştiinţei pentru a vedea cât am progresat în bine şi în împlinirea poruncilor evanghelice sau dimpotrivă la ceea ce am regresat în viaţa de zi cu zi în anul care a trecut.

În acelaşi timp ne gândim întrebători la ceea ce ne va aduce noul an care vine, la bucuriile, necazurile, împlinirile şi deziluziile pe care le vom avea şi căutăm *ceva* şi pe *cineva* care să ne îndrume paşii spre tot binele şi să ne ajute, şi acest *ceva* nu este altceva decât *credinţa*, iar *Cineva* nimeni altul decât Dumnezeu, Stăpânul istoriei.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou învăţăm cât suntem de trecători în faţa veşniciei şi implicit cât valorează o zi din viaţa noastră în dobândirea vieţii celei veşnice.

„Doamne, învaţă-ne cum să trăim ca să dobândim o inimă curată", se ruga pentru el dar şi pentru noi, psalmistul David şi ne îndeamnă pe toţi să fim cu luare aminte la felul cum ne trăim viaţa în aşa fel încât să putem dobândi fericirea şi bucuria vieţii şi aici, pe pământ, dar şi viaţa cea veşnică dincolo, în Împărăţia lui Dumnezeu.

„Binecuvintează, Doamne, cununa anului bunătăţii Tale" invoca în duh de rugăciune acelaşi prooroc şi psalmist al Vechiului Testament, iar rugăciunea lui devine şi rugăciunea noastră în a-i cere lui Dumnezeu binecuvântarea Sa asupra timpului, asupra istoriei şi asupra existenţei noastre. Timpul este un *dar* pe care ni-l face Dumnezeu, El care este *atemporal* şi pentru care timpul nu există:

„Tu acelaşi eşti şi anii Tăi nu se vor sfârşi" (Ps. 101, 28).

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

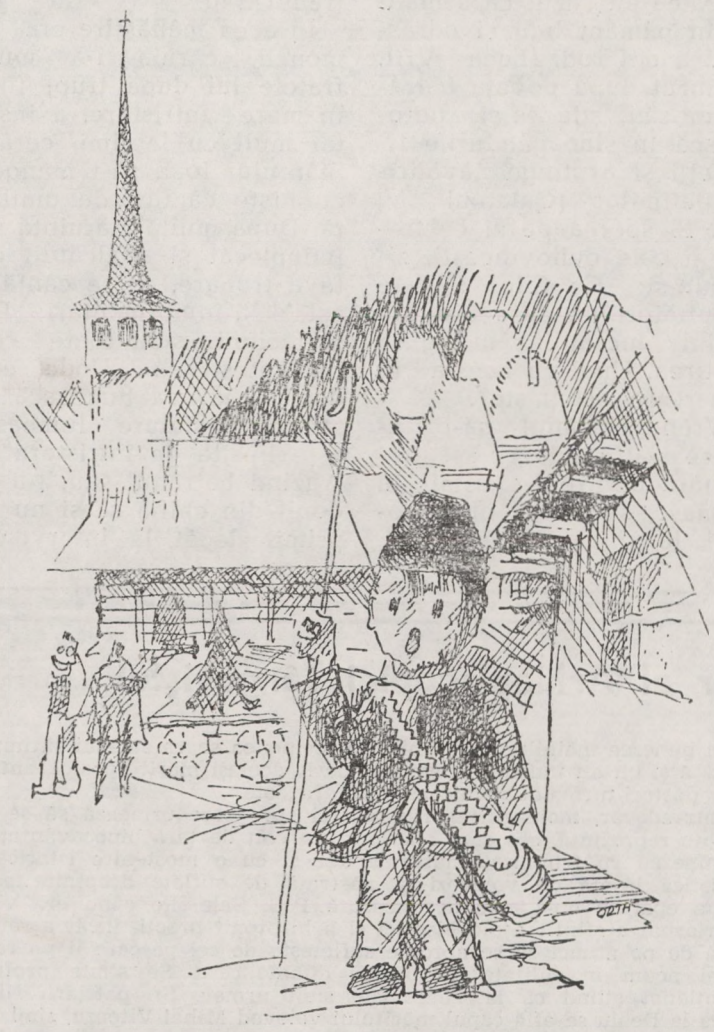

Un episod petrecut în urmă cu 400 de ani în legătură cu precursorul Unirii: Mihai Viteazul

În zgomotul şi învălmăşeala atâtor probleme, orientarea spre faptele reprezentative pe care le avem, poate constitui o accentuare a puterii noastre lucrative. Inima oricărui român bate în alt ritm când se rosteşte numele lui Mihai Viteazul, care ne-a deprins să credem că de *Unirea* noastră depinde idealul nostru de viaţă. Răsfoind paginile publicaţiilor care ni-l face apropiat pe eroul fără moarte Mihai Viteazul, la atâţia ani de la tragicul său sfârşit, îmi stăruie în gând folclorul nostru, care de secole păstrează urmele lăsate de marele voievod în satele pe care le-a străbătut, în drum spre intrarea biruitoare în cetatea ctitorită de împăratul Marc Aureliu, în Apulum (Alba Iulia, Bălgrad).

După ce voievodul s-a desprins de Şelimbăr, unde a biruit, înaintând spre Bălgrad — via Sibiu-Sebeş, a poposit în satul Răhău (Jud. Alba):

Era într-o zi senină din istoricul an 1599. Ajuns în Răhău, Mihai Voievodul, considera că este necesar a revizui, încă o dată, planul de operaţii, înainte de a intra în capitala Ardealului românesc, n-a intrat în contact cu locatarii satului ci a urcat mai întâi, pe culmea cea mai înaltă a satului, Budideu, cum i se zice, ca să prindă sub panorama sa Cetatea Alba Iulia.

Coborând de pe Budideu a zis oştenilor săi: „Înainte de a înainta mai departe este necesar şi util să poposim o parte din noapte aici".

Dorind a fi găzduit de un român şi pentru a se convinge personal de romanitatea gazdei, a rugat pe gospodarul, învrednicit a-l avea oaspete a repeta fraza: „Mihai Vodă turtă-n burtă".

Se înţelege că românul a reprodus îndată şi întocmai cuvintele, câtă vreme un străin s-ar fi împotmolit. Astfel, convins de romanitatea gazdei sale, a dobândit totodată şi liniştea de a fi între ai săi. După epocalul eveniment istoric respectul faţă de Voievod a rămas atât de puternic, în Răhău, întrucât nici un sătean n-a cutezat să-i pună copilului său numele Mihai. Nu; Nu se cade! Ar fi o profanare. Mihai a fost un supra-om, un fel de Mihail arhanghelul.

Autorul acestor rânduri este originar din Răhău. Am intrat în al 98-lea an, cunosc bine trecutul istoric al satului, dar nu ştiu să fi purtat careva numele Mihai.

Veac de veac satul Răhău şi-a mărturisit, în această modestă formă admiraţia şi respectul faţă de Viteazul care a dat strălucire neamului nostru.

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE NEAGA

O sută cincizeci de ani de Eminescu după Eminescu

Au trecut o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui poet Eminescu, — 15 ianuarie 1850 — 15 ianuarie 2000 — ani de cultură românească pe tot spaţiul limbii româneşti, sub semnul geniului său, Eminescu e născătorul nostru de gânduri. De când Eminescu a plecat din lumea noastră, şi iată că nu ştim încă totul despre el, mereu se descoperă câte ceva nou. Eminescu ne-a învăţat un grai al minunii, limba Eminescu! Fără limba Eminescu multe ar rămâne neînţelese, şi bucuria lăuntrică din om, din acel adânc în care ne aşteaptă Părintele Ceresc, n-ar fi ajuns niciodată să iasă la lumina pământului.

Despre Eminescu s-au scris biblioteci întregi deşi, până azi, nici măcar manuscrisele lui nu sunt publicate toate, cum a cerut cândva, în tinereţe, Mircea Eliade, şi cum, după el, îşi făcuse un ideal din aceasta, Constantin Noica.

Eminescu este al tuturor timpurilor şi, precum toate timpurile îl vor iubi, tot aşa va păstra pentru toate timpurile secvenţe de taine din creaţia lui, care se vor revela pe rând, tuturor generaţiilor, una după alta.

Au trecut o sută cincizeci de ani de când respirăm Eminescu, creştem cu Eminescu şi prin versul şi rugăciunile lui vedem şi simţim tot ce e bun şi frumos, sufletele ni se fac mai bune, mintea mai ageră iar inima mai caldă.

Eminescu era frumos, „cum numa-n vis un înger se arată"! Un scriitor, diplomat şi critic literar contemporan cu Eminescu, Nicolae Petraşcu (n. 1859 în Tecuci), care a scris o carte despre Eminescu (Buc. 1892 şi 1934), spune despre el că era: „un suflet trudit de problemele mari ale lumii" (Cf. antologia: Ei l-au văzut pe Eminescu, de Cristina şi Victor Crăciun, Cluj-Napoca 1989, pag. 363).

De altfel şi Nicu Gane îl descrie pe Eminescu la fel precum o face Caragiale: „Îl am şi acum înaintea ochilor: chipul frumos şi blând, fire mistică, străină de lume, zămislită parcă în alte plaiuri. Ce frunte măreaţă şi încercată de gânduri! Ce privire adâncă şi visătoare izvorâtă din cea mai nobilă inimă omenească!" Iar Vlahuţă nu se lasă mai prejos descriindu-l: „Mi se pare un zeu tânăr, frumos şi blând, cu părul negru, ondulat, cu ochii duşi, ostenit de gânduri. Avea un glas profund, muzical, umbrit într-o surdină dulce, misterioasă, care dădeau cuvintelor o vibraţie particulară, ca şi cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă".

Cultura lui, se ştie bine acum, nu numai pentru că ne-au spus-o biografii dintâi, şi Vlahuţă în chip direct, „era vastă" şi din toate domeniile. Mi-aş permite să adaug doar câteva cuvinte pe scurt: „Iubea limba vechilor cărţi bisericeşti." Eminescu, zice Gaster, „nu se sătura de limba veche şi frumoasă din acele

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Sfântul Ioan Damaschin

— 1250 ani de la moartea sa —

După biograful său, Ioan V Patriarhul Ierusalimului (706—735), renumitul părinte bisericesc, s-a născut în cetatea Damasc din Siria, în anul 676, într-o familie de nobili bogaţi, dar buni creştini. Tatăl său Sergie ocupa un loc de frunte în administraţia fiscală a Siriei. Cu toate că ţara sa a trecut vremelnic sub diferite stăpâniri străine, membrii familiei sale au fost menţinuţi în dregătoria lor.

Sfântul Ioan mai avea un te adoptiv Cosma, care i târziu va ajunge episp de Maiuma (+ 723), cu re împreună au învăţat în sa părintească, de la un onah bătrân din Italia tot sma, plin de cunoştinţe ogice, filosofice şi mu-, pe care l-a cumpărat l său din robia saracini- abbasizi.

ceştia fiind isteţi şi retivi, au învăţat cu mult r, străbătând în puţină me, toată învăţătura ce e afla în logică, filosofie, aritmetică, astronomie, meşeşugul muzicii şi în special tainele dreptei credine, întrecând pe dascălul or, care se minuna de progresul lor. Îndeosebi Sfântul Ioan s-a arătat un dis- ns teolog şi un renumit ntăreţ bisericesc, după um îl dezvăluie cărţile sale de mai târziu, cele însuflate de Dumnezeu.

După moartea tatălui său, este numit în acea înaltă dregătorie (690—718) în Damasc. În această perioadă împăratul bizantin Leon Isaurul III (717—740) dezlănţuie cu furie lupta contra Sfintelor Icoane, cunoscută sub denumirea de „Iconomahie" şi emite chiar un edict iconoclast în 726, prin care cei ce nu-l respectau erau aspru pedepsiţi în diferite chipuri, aplicând chiar pedeapsa cu moartea. Bisericile golite de sfintele icoane şi distruse prin ardere, iar picturile bisericilor acoperite cu var şi vopsele. Fiul său Constantin Copronim V (741—775), continuă lupta începută de tatăl său şi convoacă un sinod iconoclast la Hiera lângă Constantinopol la 754.

Imediat ce află de această erezie a lui Leon Isaurul, Sfântul Ioan scrie cele trei tratate, dezvoltând rolul deosebit de mare al Sfintelor Icoane în creştinism, astfel — rolul estetic, de a împodobi locaşul de cult; rolul pedagogic, de a ne învăţa din istoria Bisericii, apoi rolul latreutic, ce însoţeşte cultul divin şi un rol haric, de a mijloci Ha-

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT

P.S. dr. Nifon Mihăiţă — noul titular al Arhiepiscopiei Târgovişte

Marţi, 14 decembrie 1999, s-a întrunit la Bucureşti, în Aula Mare a Palatului Patriarhiei, Colegiul electoral bisericesc, în vederea completării scaunului de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgovişte, în urma vacantării acestuia prin decesul celui care a fost vrednicul de pomenire arhiepiscop Vasile Costin.

La ora 9,30 s-a oficiat în catedrala patriarhală, slujba Te-Deum-ului, iar la ora 10,00 membrii Colegiului electoral s-au adunat în aulă.

După constituirea Secretariatului şi apelul nominal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis lucrările rostind un cuvânt de pomenire pentru cel care s-a mutat la Domnul, arhiepiscopul Vasile Costin. Între altele Prea Fericirea Sa a spus: „Am fost dintru început prezent în organizarea noii eparhii a Târgovişte şi mi-am dat seama de îndatoririle care îi reveneau noului păstor. Arhiepiscopul Vasile a desfăşurat acolo o lucrare temeinică. A organizat un seminar, a înfiinţat Facultatea de Teologie, a restaurat şi înfiinţat mai multe mânăstiri şi biserici, a îndrumat lucrarea pastoral-misionară a preoţilor şi credincioşilor. La înmormântarea sa am fost martorul durerii şi lacrimilor credincioşilor, pentru pierderea lui. Aşa l-am cunoscut şi noi, membrii Sf. Sinod: stăruitor în îndeplinirea misiunii sale şi cu iubire faţă de Biserică şi popor.

El şi-a lăsat vasul de lut al trupului său în catedrala episcopală, spre a fi mereu între păstoriţii săi şi pentru a le asculta rugăciunile.

Sunt recunoscător îndureratei familii a arhiepiscopului Vasile, din Maramureş, oameni ataşaţi ortodoxiei, care au acceptat să-l lase acolo unde a slujit, deşi iniţial se hotărâseră să-l ducă în localitatea natală. Aşa se cuvenea ca păstorul să rămână între păstoriţii săi, făcând parte din trupul viu al Arhiepiscopiei Târgovişte, al cărei prim ierarh a fost".

La propunerea P. F. Sale s-a păstrat un moment de reculegere.

În continuare Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a referit la importanţa Scaunului arhiepiscopal al Târgovişte, care a fost leagănul Mitropoliei Ţării Româneşti, începând cu secolul al XVI-lea, odată cu venirea în ţară a patriarhului Nifon al Constantinopolului. Acesta, la cererea lui Radu cel Mare (1495-1508), s-a ocupat de reorganizarea ierarhiei bisericeşti, înfiinţând şi două noi centre eparhiale: la Râmnic şi Buzău. După moartea sa, cu ocazia târnosirii mânăstirii lui Neagoe, de la Curtea de Argeş. în august 1517, Nifon a fost canonizat. Prezenţa sa în fruntea Mitropoliei Ţării Româneşti i-a sporit prestigiul acesteia. Urmele lui Nifon şi ale vestitului domn, Radu cel Mare sunt încă vii pe plaiurile Târgovişte. Chipurile lor ne privesc de pe zidurile mânăstirii Dealu, ale Vechii Mitropolii a Târgovişte şi ale mânăstirii Viforâta.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

57528

(Urmare din pag. 1)

rul Divin. (Manual de I.B.U. Vol. I., Buc., 1975, pag. 309).

Această scriere întărea dreapta credință și rușina eresul iconomahilor, cu puterea cuvintelor sale și cu înțelepte dovezi din Sfintele Scripturi, întărit fiind de Dumnezeu, care prin gura lui David zice: „Domnul va da cuvânt, celor ce vestesc cu putere multă" (Ps. 67 v. 12).

Scrierile erau adresate și trimise drept credincioșilor, prin oameni de încredere, în diferite zone geografice, în special Bizanț. Informat fiind împăratul bizantin de influența scrierilor neînfricatului apărător al Sfintelor Icoane, prin vicleșug pune mâna pe una din ele. Caută apoi un copist priceput care să-i imite scrisul și aflându-l îl pune să scrie către califul din Damasc, cu intenție provocatoare, ca și cum ar fi scrisă de Sfântul Ioan Damaschin. Califul îl cheamă și plin de mânie, nu așteaptă să se explice cel acuzat pe nedrept și poruncește să i se taie mâna dreaptă, pe care o atârnă în piață.

Retrăgându-se la casa lui, seara Sfântul Ioan trimite un slujitor la reședința califului și îi cere mâna tăiată, spre mângâierea sa și să o îngroape. Primind învoirea califului, slujitorul aducându-i mâna dreaptă, Sfântul Ioan intră în camera sa de rugăciune, dezleagă prosopul cu care și-a bandajat brațul, lipește mâna la locul ei și se roagă cu lacrimi fierbinți la icoana Maicii Domnului pe care o avea, să-i vindece brațul, ca să poată continua lupta cu scrisul și prin cuvânt contra iconoclaștilor. Minunea s-a făcut. Mâna s-a vindecat și a rămas ca semn un cerc roșu, spre adeverirea minunei. Auzind aceasta califul și-a cerut iertare, întărindu-l în dregătoria sa. Dar el a refuzat, cerând să fie eliberat, spre a se face monah.

Venind la casa sa, a împărțit averea la săraci, pe robi i-a eliberat, a luat Icoana Maicii Domnului, care i-a vindecat dreapta, pe fratele său adoptiv Cosma și s-a dus la renumita Lavră a Sfântului Sava de lângă Ierusalim. Aici egumenul l-a dat pe seama unui bătrân mare și înțelept în cele duhovnicești. De la el a învățat fericita ascultare, povățuindu-l să păzească tăcerea. Să nu cânte niciodată, oricât de puțină cântare, după meșteșugul muzicii pe care îl cunoștea, precum și alte învățături ascetice, care îi vor putea înlesni urcușul anevoios spre desăvârșire. Ucenicul a păzit învățătura bătrânului mulți ani, tăindu-și voia sa. Acestea au căzut ca sămânța în pământ bun și odrăslind a dat rod, (Luca VIII, 8) încât după povața bătrânului său, știa să-și potolească în sine gândurile tinereții și a stinge năvălirile patimilor (Galateni V, 24). El sporea pe zi ce trece în cele duhovnicești, zicându-și: „Ce folos îi este ascultătorului, care are în mâini lucrul iar în gură cârtirea. Unul ca acesta în deșert se ostenește".

Vrând bătrânul să-i încerce statornicia în ascultare fără cârtire l-a trimis în Damasc, să vândă niște coșuri, la un preț exagerat.

Sfântul Ioan Damaschin

Nu s-a împotrivit, ci s-a dus în Damasc, unde altădată a trăit în mare slavă. Lumea aici îl cunoștea și văzându-l în ce stare a ajuns, unii îl căinau, alții îl mustrau și chiar îl ocărau pentru prețul ridicat. El însă s-a smerit prin ascultare și tăcere, biruind mândria și slava deșartă. Dumnezeu, care cunoaște „inima și rărunchii fiecăruia" (Ps. VII, 9), l-a ajutat de le-a vândut ușor la prețul fixat de bătrânul său.

În acea mânăstire era un monah, căruia i-a murit fratele lui după trup; fiind în mare întristare, a insistat mult cu lacrimi, cerând Sfântului Ioan să-l mângâie cu niște cântări de umilință. După multă stăruință s-a înduplecat și a alcătuit câteva tropare, ce se cântă și astăzi la înmormântări: „Deșertăciuni sunt toate cele pământești" ... „Unde este desfătarea cea lumească"... „Care desfătare lumească este lipsită de întristare"... Auzind bătrânul său, l-a izgonit din chilia sa și nu l-a primit decât la intervenția soborului, cu condiția să întrețină curățenia la grupurile sanitare, pe care ascultare a primit-o cu bucurie și fără cârtire. Și ucenicul a început ascultarea, fără să se rușineze, spălând și curățind totul cu mâna vindecată prin minune de Maica Domnului.

După un timp văzând bătrânul atâta smerenie la ucenicul său, s-a umilit și l-a dus din nou în chilia lui. Într-o noapte Maica Domnului se arată bătrânului și îi zice: „să-l dezlege pe ucenic de ascultările date, pentru a scrie dogmele dreptei credințe și să mustre răsvrătirile eresurilor". Dimineața a chemat ucenicul și i-a dat voie să scrie cărți și să slăvească pe Dumnezeu, prin cuvinte pe care „Duhul Sfânt le-a scris în inima lui", cerându-și iertare că: „din simplitate și din neștiință, am fost piedică ție".

Ajungând la desăvârșita cuviușie și sfințenie cu ostenelile sale, prin care a bineplăcut lui Dumnezeu, a trecut în lumea drepților la 4 decembrie 749, în vârstă de 108 ani. Mormântul său se află în incinta Lavrei Sfântul Sava, chiar în chilia în care s-a nevoit și și-a făurit opera sa de mare teolog, pe cât de bogată pe atât de substanțială și variată. Ea include scrieri dogmatice, exegetice, polemice, morale, omiletice, ascetice și imnografice.

Din cărțile sale se desprinde preciziunea termenilor, distincții și argumentare, comparații simple din care să se înțeleagă doctrinile cele mai înalte. Ca un distins sistematizator al teologiei venerării Sfintelor Icoane și al hristologiei ne-a lăsat trilogia „Izvorul Cunoștinței", în partea a III-a expune Credința Ortodoxă sau Dogmatica. Cele trei tratate descriu doctrina venerării icoanelor. Viața Sfinților mari cuvioși indieni „Varlaam și Ioasaf", tradusă în românește de marele cărturar Udrește Năsturel (1648), al doilea logofăt al lui Matei Basarab (1632—1654), carte de mare circulație în țara noastră.

Compune și sistematizează „octoihul, catavasiile Bunei-Vestiri, Canoanele Sfintelor Paști, Crăciun, Boboteză și Înălțarea Domnului", Axionul: „De Tine se bucură", text și imn, în cinstea Prea Sfintei Fecioarei Maria. (Poezia imnografică de Pr. Petre Vintilescu, Buc. 1937, pag. 147—148 și 240).

În fine, precizăm că icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, de la care s-a vindecat dreapta neînfricatului luptător contra ereziei iconoclaștilor, astăzi se află la Mânăstirea Hilandariu din Muntele Athos, Grecia, ctitoria despotului sârb Simeon Nemania (1166—1196), călugărit aici sub numele de Ștefan și a fiului său Sava, devenit mai târziu arhiepiscopul Serbiei, cinstiți ca sfinții naționali. Această icoană este cunoscută sub numele de „Trihierussa" (trei mâini) deoarece printre alte obiecte (daruri), atârnate de icoană se află și o mână, simbolizând mâna vindecată a Sf. Ioan Damaschin. Icoana este așezată în strana egumenească pentru faptul că dusă în Sfântul Altar, a fost găsită în strană, lucru ce s-a petrecut de trei ori. Iar viețuitorii acestei mânăstiri o consideră „Adevărata Stareță". (I Platitera ton Uranon, de Monahul Atanasios Panaghiotu, Atena, 1955, pag. 161 și 164).

Opera sa vastă cuprinde multe lucrări, cu o deosebită valoare teologică, spațiul însă nu ne permite enumerarea lor, dar ca un prinos de evlavie și venerare adusă marelui părinte bisericesc, la împlinirea celor 1250 ani de la trecerea sa în ceata aleșilor lui Dumnezeu, am încercat cu multă sfială o slabă atingere de măreția nevoințelor călugărești, a lucrărilor teologice și a vieții sale sfinte.

Astăzi, când noi ne folosim din plin de virtuțile și opera sa, ne îndreptăm gândul și inima cu profundă pioșenie, lăudând pe Dumnezeu, mulțumindu-I, căci El l-a inspirat, l-a întărit și ni l-a dat nouă, spre pildă de urmat. (Evrei XIII, 7).

P.S. dr. Nifon Mihăiță — noul titular al Arhiepiscopiei Târgoviștei

(Urmare din pag. 1).

Reînființată după revoluția din decembrie 1989, Arhiepiscopia Târgoviștei se înscrie în rândul eparhiilor de frunte ale țării. Arhiepiscopul Vasile a depus aici eforturi considerabile, care acum trebuie continuate. Se impun desigur, și noi lucrări de restaurare și consolidare, începând cu reședința episcopală și cu alte biserici din eparhie.

Referindu-se și la unele neorânduieli de pe raza acelei eparhii, Prea Fericirea Sa a spus: „Acolo unde prisosește darul se ivesc desigur și încercări. Pe lângă multe cele bune, avem în Arhiepiscopia Târgoviștei și o rană a vieții noastre bisericești: prezența pe teritoriul ei a așa-zisei mânăstiri „Ierusalimul cel de sus". Deși s-au depus eforturi pentru îndreptarea lucrurilor, totuși dizidența lucrează în continuare acolo. Refuzându-se dialogul de către cei care s-au grupat în acel loc, reîncorporarea lor în organismul viu al Bisericii n-a fost nici până astăzi posibilă. Această problemă va fi una dintre marile îndatoriri, care îl vor întâmpina pe noul ierarh al Târgoviștei.".

Trebuie să chibzuim bine, a spus în continuare Prea Fericirea Sa, pentru ca prin decizia Colegiului electoral bisericesc să se aducă slavă lui Dumnezeu și să se întărească pacea în sufletele bunilor preoți și credincioși de pe plaiurile dâmbovițene.

Pentru orientarea membrilor Colegiului electoral bisericesc, Prea Fericirea Sa a arătat că membrii Sfântului Sinod, cugetând împreună la importanța momentului, când se va adopta o hotărâre decisivă pentru Arhiepiscopia Târgoviștei, au ajuns la un punct de vedere comun, în sensul de a face trei recomandări, care să se afle în atenția Colegiului electoral. Este vorba de trei dintre ierarhii tineri dar și cu experiență, precum P. S. Nifon al Sloboziei și Călărașului, P. S. episcop Teodosie Snagoveanul, vicar al Arhiepiscopiei București și P. S. Damaschin Severineanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei. Desigur că rămâne la latitudinea onoraților membri să se gândească și la alte nume și să procedeze în consecință.

După o pauză de o jumătate de oră și după completarea biroului Colegiului electoral s-a procedat la votarea propriu-zisă.

S-a constatat că din 168 de membri înscriși pe listele de vot, au fost prezenți 151.

În final, după numerotarea voturilor, rezultatele s-au conturat astfel:

Prea Sfințitul Nifon Mihăiță, al Sloboziei și Călărașului a întrunit 97 de voturi;

Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul a întrunit 24 de voturi;

Prea Sfințitul Damaschin Severineanul a întrunit 19 voturi.

S-au mai acordat: Prea Sfințitului Galaction al Alexandriei și Teleormanului, 5 voturi; Prea Sfințitului Vincențiu Ploieșteanul, 4 voturi și Cuvioșilor ieromonahi Mihail Ciolan și Sebastian Pascariu, câte un vot.

Aducând la cunoștință rezultatul voturilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat noului ales, P.S. Nifon Mihăiță spunând: „Voia lui Dumnezeu și lucrarea Duhului Sfânt au făcut ca să fiți chemat la cârma acestei tinere eparhii a Târgoviștei, dar care are o încărcătură istorică și duhovnicească de mare valoare. Târgoviștea ca și Curtea de Argeș dețin o mare demnitate în viața și istoria bisericească. Așa cum am mai spus, aici la Târgoviște a păstorit un patriarh de Constantinopol. El și urmașii săi au durat acolo frumuseți și valori inestimabile, care dăinuiesc până azi, unele dintre ele fiind marcate de timp și de nevrednicia oamenilor... Vă așteaptă acolo lucrări importante și urgente".

Prea Fericirea Sa și-a exprimat însă încrederea că îndelungata experiență a noului ales ca secretar la Cancelaria Sf. Sinod, consilier patriarhal, apoi episcop-vicar patriarhal și în ultima vreme episcop al Sloboziei și Călărașului îi va ajuta Prea Sfinției Sale să se achite și de noile îndatoriri. „Am văzut și ne-am convins — a spus Prea Fericirea Sa — de profunda simțire lăuntrică și devotamentul cu care ați slujit Biserica".

Realizările din scurta păstorire de la Slobozia sunt cu adevărat remarcabile. Mânăstirea înălțată acolo de Matei Basarab, singura de altfel în acea întinsă câmpie română părea uitată și părăsită. Acum s-a deșteptat la o nouă viață.

După revoluție, la rugămintea unui credincios, s-a pus la Slobozia piatra de temelie la o catedrală. De la această catedrală s-a ajuns la un centru eparhial. În sfârșit, două județe de câmpie, presărate cu nenumărate sate de țărani au ajuns să aibă și ele păstori sufletești. Când s-a ales locul pentru catedrală, Prea Fericitul a fost însoțit de poetul Ioan Alexandru, cel care s-a întristat atât de mult și a împărțit cărămizi când a fost demolată biserica Sf. Vineri din București. Acum catedrala este în faza de finalizare iar mânăstirea a fost restaurată și redeschisă. Prea Sfințitul Nifon lasă la Slobozia o eparhie bine conturată și bine organizată. Cele împlinite acolo reprezintă chemări spre noi eforturi în Arhiepiscopia Târgoviștei.

În final, Prea Fericitul Părinte i-a adresat felicitări noului ales.

Vădit emoționat, a luat cuvântul Prea Sfințitul Nifon, aducând mulțumiri lui Dumnezeu pentru milostivirea Sa. P. S. Sa a interpretat actul alegerii ca pe un dar al lui Dumnezeu, oferit prin voința membrilor Colegiului electoral. „Darul de la Dumnezeu, a spus P. S. Sa, ca de altfel orice dar, trebuie onorat prin străduință și loialitate față de Biserică. Aceasta înseamnă continuarea lucrărilor începute de înaintași și inițierea de proiecte noi. P. S. Sa este conștient de faptul că cinstea ce ți se acordă aduce cu sine și o mare răspundere. De aceea se va lăsa călăuzit de cuvântul paulin care îl îndeamnă pe episcop „să nu lase să se stingă harul Duhului Sfânt, care i s-a dat prin punerea mâinilor preoției. De asemenea se va strădui să împlinească și un alt îndemn provenind de la același mărit apostol, anume de a păstori turma duhovnicească, cu dragoste.

Într-adevăr, meleagurile Târgoviștei spre care urmează să se îndrepte reprezintă, așa cum s-a spus, un colț de țară binecuvântat de Dumnezeu cu frumuseți naturale dar și cu o moștenire istorică și artistică lăsată de voievozi și păstrată de suflete dreptmăritoare. Noua eparhie nu-i este necunoscută P. S. Sale. Pe când era vicar patriarhal a sfințit acolo biserici și a hirotonit preoți, încât a reușit, încă de pe atunci să se apropie sufletește de cei pe care îi va reîntâlni acum în calitate de păstor duhovnicesc. Se simte profund emoționat știind că la Târgoviște sunt urmele Sf. patriarh Nifon și că la Dealu se află capul măritului voievod Mihai Viteazu, simbolul luptei pentru unitate.

P. S. Sa i-a încredințat pe toți care i-au acordat încredere, de dragostea sa și de voința de a se dărui trup și suflet slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

Cuvintele cu care a încheiat au fost acestea: *„Așa să-mi ajute Dumnezeu"*.

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat, de această dată tuturor celor prezenți, arhierei și preoți, cler și credincioși, îndemnul de a sluji și a asculta doririle celor care ne așteaptă. Fiecare clipă să o închinăm îndatoririlor noastre de a-i ajuta pe cei năpăstuiți din penitenciare, din azile și din spitale. Să-i căutăm și să-i ocrotim pe copiii străzii și pe hadicapați. Această latură a misiunii clerului trebuie accentuată și intensificată. Problema tineretului să ne fie de asemenea la inimă... Secerișul este mult dar se întâmplă să fie și neghină, adică păcate care macină organismul social și individual.

Remarcând prezența decanilor facultăților de teologie din țară, și a directorilor seminariilor teologice, Prea Fericirea Sa a evidențiat caracterul viu și dinamic al Bisericii. Și în această direcție a pregătirii viitorilor preoți, dascăli de religie și activiști în domeniul social trebuie să se manifeste aceeași responsabilitate.

Prea Fericirea Sa a adresat apoi cuvinte de pioasă amintire și recunoștință pentru eroii revoluției, de la momentul jertfirii cărora tocmai se împlinește un deceniu. De asemenea, s-a rugat pentru țara noastră și pentru poporul care încă se află copleșit de multe lipsuri și multă suferință.

*

A doua zi după alegeri, Sfântul Sinod a procedat la cercetarea canonicității lucrărilor Colegiului electoral bisericesc și a validat alegerea P. S. Nifon în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Prezentăm în continuare o schiță biobibliografică a noului ales:

P.S. NIFON (din botez Nicolae) Mihăiță s-a născut la 5 ianuarie 1944, în Crețești-Vidra, jud. Giurgiu. Studii la Seminarul teologic București (1959—1964) și la Institutul Teologic Universitar din București (1964-1969), cursuri de doctorat pentru Vechiul Testament și Limba ebraică la același Institut (1969-1971), continuând cu studii de specializare la Londra, Oxford și Ierusalim (1971-1974), obținând titlul de „master of Theology" la Londra; mai târziu a studiat la Universitatea din Geneva (1977-1978). Profesor la Seminarul teologic din București, documentarist principal, șef de serviciu, apoi secretar al sectorului Relații externe bisericești din cadrul Administrației Patriarhale (1975-1980). Tuns în monahism la Cernica și hirotonit ieromonah pentru mânăstirea „Antim" din București (1980), tot atunci hirotesit arhimandrit; trimis într-o misiune bisericească în Canada (1980-1982); consilier patriarhal pentru sectorul Relații externe bisericești (1982-1985). La 24 noiembrie 1985 hirotonit episcop-vicar patriarhal, încredințat cu sectorul Relații externe. La 11 ianuarie 1994 ales episcop al noii eparhii a Sloboziei și Călărașilor (instalat la 6 februarie 1994).

Participant la diferite Congrese și întruniri ecumenice peste hotare: Adunarea generală a Conferinței Bisericilor Europene de la Engelberg - Elveția (1974), Adunările Generale Europene ale Federației Mondiale a studenților creștini de la Dublin - Irlanda (1970), Addis Abeba - Ethiopia (1973), Sri-Lanka (1972), Texas (1976) și la întrunirile Comitetului executiv al acesteia, în calitate de membru; membru în Comisia de dialog ortodox-anglican, cu participări la diferite întruniri ale acesteia. A făcut parte din delegațiile Bisericii Ortodoxe Române care au vizitat alte Biserici.

A publicat mai multe studii de Vechiul Testament, reportaje asupra misiunilor sale externe în revistele „Biserica Ortodoxă Română", „Glasul Bisericii", „Mitropolia Olteniei", articole în periodicul „Altarul" al comunității ortodoxe române din Londra, cartea *Orthodox Youth and the Ecumenical Movement*, Geneva, 1978.

*

În noiembrie 1998 a obținut titlul de doctor în Teologie, la specializarea Studiul Vechiului Testament, cu teza: „Cartea profetului Mihea. Introducere, traducere, comentariu. Teologia cărții", iar în decembrie același an, la Adunarea generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Harare, a fost ales membru în Comitetul Central și în Comitetul Executiv al acestui important for intercreștin.

Instalarea în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei a avut loc în data de 26 decembrie 1999, eveniment la care a participat Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST și alți membri ai Sf. Sinod. Au fost prezenți de asemenea reprezentanți ai Președinției României, ai Parlamentului și guvernului.

2000 — An al Marelui Jubileu

(Urmare din pag. 1)

Darul acesta se primește o singură dată pentru fiecare dintre noi și prin urmare avem obligația sacră de a-l folosi la maxim în scopul nobil al înfăptuirii binelui, adevărului și al frumosului, întrebuințându-l ca niște *„înțelepți"*, cum ne îndeamnă Apostolul Pavel, *„căci zilele rele sunt"* (Efes. V, 16).

Ziua de *Anul Nou* este o zi prielnică pentru un examen al conștiinței noastre dar și pentru o hotărâre de îndreptare și de mergere pe calea bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor pentru fiecare dintre noi.

Avem toate mijloacele la îndemână în vederea realizării acestui imperativ al *„răscumpărării vremii"*, depinde doar de noi dacă vom auzi glasul Părintelui Ceresc care ne cheamă la o neîncetată desăvârșire și dacă vom conlucra cu harul Sf. Duh în vederea realizării și împlinirii noastre pe plan material și mai ales spiritual.

Suntem chemați încă din prima zi a Noului An să umblăm *„întru înnoirea vieții"* (Romani VI, 4), adică să ne dezbrăcăm de omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în făptura cea nouă în Hristos, potrivindu-ne viața după voia și poruncile lui Dumnezeu.

Să ne străduim să punem *„început bun"* vieții noastre încă de azi, dacă n-am făcut-o cumva până acum, să ne sârguim să lucrăm *„cu timp și fără timp"*, la mântuirea noastră sufletească.

Să ne silim să devenim *„făptură nouă"*, străbătând *„calea vieții"* împreună cu Hristos și în Hristos, ascultând de Biserică și de păstorii ei și să dobândim fericirea cea veșnică.

Să-L rugăm pe Dumnezeu, în stăpânirea Căruia sunt *„vremurile și anii"* (Fapte I, 6), să binecuvinteze Noul An Jubiliar 2000 în care am intrat, cu pace în suflete și cu pace în lume, cu bună înțelegere între noi și între popoare, cu belșug de roadă pământului, cu bună liniște văzduhului și cu toate bunătățile cele spre folos sufletesc și trupesc.

Tuturor cit torilor și tuturor binecredincioșilor creștini din Arhiepiscopia Sibiului o sinceră urare de An Nou fericit cu bogate roade duhovnicești în ogorul Patriei și al Sfintei noastre Biserici strămoșești.

La mulți ani!

Kosovo — o problemă de azi? (VI)

CRIZELE DE DUPĂ 1918

Se știe azi că „marele proces sângeros al lichidației austriece" a debutat la mai puțin de un an de la încheierea păcii de la București. Austro-Ungaria s-a dezmembrat, potrivit principiului naționalităților. Sârbii, croații și slovenii au constituit Iugoslavia. Slovacia s-a unit cu Cehia. Românii ardeleni și bucovineni s-au unit cu Patria Mamă, România. Însă în Balcani principiul naționalităților nu s-a pus în aplicare. Bulgaria învinsă a fost nevoită să renunțe în favoarea Greciei la ieșirea la Marea Egee, iar Iugoslaviei să-i cedeze unele teritorii de graniță. Chestiunea albaneză, despre care Iorga credea că își va găsi rezolvarea odată cu lichidarea Austro-Ungariei, nu a fost soluționată. În anul 1918, toate popoarele din centrul și estul Europei și-au alcătuit sau unificat statele pe baza principiului naționalităților, numai albanezii nu.

În perioada interbelică economiile tuturor statelor balcanice au cunoscut un regres, dovedindu-se, că, datorită mentalităților din zonă, modernizarea nu se putea realiza. Acesta a fost și unul din motivele pentru care a izbucnit conflictul sârbo-croat, cu asasinate politice în Parlamentul din Belgrad, urmate de instaurarea în 1929 a unei dictaturi regale.

Dușmănia dintre popoarele balcanice a ieșit din nou la lumină în cel de-al doilea război mondial. Iugoslavia a fost sacrificată, Bulgarii au ocupat Macedonia, albanezii, ajutați de italieni, au realizat pentru prima dată Albania mare anexând Kosovo, vestul Macedoniei și o parte din Grecia. Croații și-au alcătuit propriul stat (format din Croația și Bosnia), începând să rezolve chestiunea sârbă din Croația, chestiune care își avea originea în politica habsburgică din anul 1690. Planul guvernului croat fascist, condus de Ante Pavelici, a fost acela de a ucide o treime din sârbi, de a expulza o altă treime și de a-i converti pe restul la catolicism (deci de a-i croatiza). Aproximativ 500 000 de sârbi au fost uciși de către administrația croată (cei mai mulți în lagărul de concentrare de la Iasenovat, din Slavonia). Ungaria horthistă a ocupat nordul Iugoslaviei, iar Germania restul teritoriului sârb. Biserica Ortodoxă din Iugoslavia a avut foarte mult de suferit în acești ani. Patriarhul Gavrilo și episcopul de Jicea, Nicolae Velimirovici, au fost internați în lagărul de concentrare de la Dachau. Bulgarii i-au expulzat pe cei doi ierarhi din Macedonia, împreună cu peste 250 de preoți sârbi. Însă cel mai mare genocid a avut loc în Croația. Trei ierarhi au fost uciși, de asemenea peste 220 preoți și călugări. Au fost distruse 330 biserici, 49 capele și 10 mânăstiri sârbești.

După cel de-al doilea război mondial, Tito a reușit să mențină statul iugoslav, transformându-l într-o confederație, însă cu granițe interne trasate. De fapt, a menținut vechile granițe stabilite de puterile europene în secolul XIX: în primul rând o Croație, unită cu Dalmația, în care o treime din populație era constituită din sârbi. Apoi, în loc să încerce să împartă Bosnia și Herțegovina în funcție de cele două naționalități care le constituiau (sârbii și croații), a mai creat o naționalitate, cea musulmană (1974), punând bazele unei republici separate, Bosnia-Herțegovina, în exact vechile granițe ale teritoriului anexat de austrieci în 1908. Planul lui Tito era acela de a pune bazele unei Confederații balcanice, în care să intre, alături de Iugoslavia, și Albania, Bulgaria, ba chiar și România (acest plan a fost una din cauzele ruperii relațiilor dintre Tito și Stalin de la sfârșitul anilor 40). Tocmai pentru a-i atrage și pe albanezii din Albania, Tito a acordat provinciei Kosovo un statut de autonomie în cadrul Republicii Serbia. Tot din acest motiv le-a interzis sârbilor alungați în timpul războiului, să se reîntoarcă în provincia Kosovo.

Pe de altă parte, în timpul guvernării lui Tito, disputele naționale și istorice au fost considerate drept rezolvate. De aceea, probleme sensibile, precum genocidul la care au fost supuși sârbii în Croația, au fost în toată această perioadă teme tabu. Politica oficială a impus nediscutarea acestor probleme. În locul vechilor dușmănii, rivalități istorice, s-a propus frățietatea dintre popoarele iugoslave într-un stat federal. În acest fel, națiunile care formau Iugoslavia nu și-au putut clarifica în mod conștient, din proprie inițiativă, revendicările și frustrările istorice. Între sârbi și croați, între sârbi și albanezi, între musulmani, creștinii ortodocși și cei catolici nu s-a putut realiza acea împăcare istorică, pe care au înfăptuit-o după cel de-al doilea război mondial francezii și germanii. Și aceasta, din simplul motiv că Tito a considerat că problemele au putut fi soluționate pur și simplu prin noua formulă statală federală.

Cunoscând aceste lucruri, nu este de mirare că statul iugoslav nu i-a supraviețuit lui Tito nici măcar un deceniu. În toamna anului 1981, albanezii au început primii să se miște, revendicând statut de republică egală în drepturi cu Serbia. Albanezii radicali au început să-i atace pe sârbi. Au avut loc asasinate, răniri, incendieri de proprietăți. Nu puțini sârbi au părăsit atunci regiunea, stabilindu-se în Serbia.

Pe de altă parte, și sârbii aveau frustrările lor. În 1986, Academia sârbă a publicat un *Memorandum*, în care se afirma că situația sârbilor din Iugoslavia de după 1945 a fost atât de nedreaptă, încât chiar existența lor era periclitată. Sârbii erau declarați victime ale discriminării economice și politice din partea croaților și slovenilor. Se arăta că Serbia a avut cel mai mult de suferit în acest secol, că a dat cele mai multe victime în război, că destinul din toate vremurile al poporului sârb a fost să câștige războaiele și să piardă păcile. *Memorandum*-ul exprima într-adevăr starea de spirit a multor sârbi, nemulțumiți să trăiască într-o *confederație iugoslavă puternică cu o Serbie slabă și cu o numeroasă populație sârbă în afara granițelor Serbiei.*

Memorandum-ul a fost privit de către conducerea partidului comunist din Serbia drept naționalist și șovin. Printre primele acte normative emise de Tito a fost și „Legea cu privire la atâtarea urii naționale, rasiale și religioase" (29 mai 1945). *Memorandum*-ul încălca evident această lege. Dar epoca lui Tito se încheiase. Sârbii erau sătui de sloganul „unitate și frățietate între popoarele Iugoslaviei", impus cu sila atâtea decenii. O parte dintre comuniștii sârbi au înțeles care era pulsul opiniei publice. În presa sârbă ,cea mai liberală din Est, au început dispute pe seama problemelor ridicate de *Memorandum*.

În același timp, situația din Kosovo devenea tot mai explozivă. Au apărut radicali de ambele părți. 50 000 sârbi kosoveni au semnat o petiție, cerând înlăturarea autonomiei provinciei. În același timp, albanezii organizau demonstrații pentru ridicarea provinciei la rang de republică iugoslavă. Nu e de mirare că între poliția albaneză din regiune și radicalii sârbi au apărut ciocniri de stradă. Liderul comunist din Serbia, în același timp și președintele Serbiei, Ivan Stambolici, s-a pregătit să plece la 24 aprilie 1987 la Priștina să medieze disputele, dar în ultimul moment l-a trimis pe Slobodan Miloșevici, un subaltern de-al său, care, în loc să medieze disputele, a ținut în fața demonstranților sârbi un discurs naționalist fulminant, transmis de mai multe ori la televiziunea din Belgrad. Pe fondul nemulțumirilor generale ale sârbilor din Iugoslavia, Miloșevici a fost văzut de către popor drept omul providențial care îi apăra interesele și demnitatea.

La 3 septembrie 1987, un tânăr recrut albanez și-a împușcat într-o cazarmă din centrul Serbiei alți patru colegi: doi musulmani un sârb și un coat. Atentatul a fost considerat de presa și TV din Belgrad drept expresie a secesionismului albanez. Înmormântarea recrutului sârb s-a transformat, împotriva dorinței părinților, într-o demonstrație politică antialbaneză...

Ce a urmat apoi se știe. Autonomia provinciilor Kosovo și Voivodina a fost înlăturată în anul 1989. După 1990 au avut loc alegeri în Croația și Slovenia, câștigate de foști comuniști, transformați în naționaliști. Sârbii nu s-au împotrivit secesiunii croate și bosniace, au cerut doar rectificarea granițelor. Astfel, s-a ajuns la războiul civil dintre anii 1991-1995, cu zeci de mii de morți, cu sutele de mii de refugiați din rândul tuturor etniilor care între anii 1945-90 au fost silite să conviețuiască pașnic.

Am prezentat în mai multe numere istoria acestei peninsule din sud-estul Europei. Este o istorie complicată, complexă, zbuciumată. Nici nu mai sunt necesare comentariile. Cunoscând această istorie, nu putem ajunge decât la o concluzie: problema apărută acum în Kosovo nu este o noutate, nu e o problemă de azi. Este poate ultima din zguduirile și dramele pe care le cunoaște Peninsula Balcanică de câteva secole încoace. Sperăm doar să fie ultima...

Alungarea în masă a unor oameni doar pentru că aparțin unei etnii nu e o noutate. Amestecul puterilor în problemele balcanice nu constituie o noutate. Nimic nu e nou sub soare. Cu atât mai mult în Balcani, unde asemenea fapte au devenit aproape o normalitate.

Este greu să se găsească vinovați. Într-un loc în care istoria este trăită atât de emoțional și de pasional, în care ea este scrisă nu de dragul istoriei sau de dragul adevărului, ci pentru a susține o cauză sau alta, un interes sau altul, vina aparține, evident, tuturor părților. Iar azi, perdanții sunt cu siguranță sârbii. Drama acestora constă în faptul că, datorită unei politici neînțelepte din ultimii ani, au pierdut pe toate fronturile. Au fost nevoiți să-și părăsească locurile unde fuseseră chemați și colonizați cu 300 de ani în urmă de Habsburgi. Acum sunt pe cale să piardă și regiunea Kosovo. Sunt pe cale să mai piardă o bătălie, asemenea celei din 1389 de la Kosovo Polje. Însă, de această dată, moneda cu care au ținut să plătească această posibilă pierdere este un proces de purificare etnică — alungarea albanezilor din Kosovo și, prin aceasta, provocarea altei drame.

Întâmplările din Iugoslavia ne arată unde poate duce intoleranța, nerespectarea aproapelui. Ne arată ce urmări poate avea folosirea sau manipularea unor dorințe și năzuințe, nemulțumiri și frustrări populare de către conducători. Ne arată unde poate duce o istorie mitologică, o istorie care nu e privită critic, obiectiv, ci numai propagandistic, cu scopul de a legitima oarecare interese mai mult sau mai puțin egoiste.

Este tragic faptul că nu se învață nimic din istorie, că nu se încearcă să se iasă din acest cerc vicios, a cărui origine nu o putem detecta decât cu greutate. Este tragic faptul că nepermițând rațiunii să se detașeze de miezul problemelor, evenimentele sunt lăsate să se desfășoare în continuare, fără să se țină cont de consecințe. Soluția să fie oare doar separarea în staule diferite, în funcție de etnie, a unor persoane care până la un moment dat păreau că erau vecini buni pe aceeași stradă sau pe același palier? Așa s-a procedat până în 1945 în Balcani. Așa se procedează și acum. Iar dacă nu se pune capăt acestui cerc vicios, așa se va proceda și în viitor. Dușmănia între sârbi și albanezi, între sârbi și croați, între musulmani, ortodocși și catolici în Bosnia nu va mai lăsa loc nici unei colaborări și conviețuiri în viitor. Și atunci suntem siguri că drama și tragedia care are loc acum în Balcani nu este ultima, că vor putea avea o continuare, peste ani sau decenii, în Macedonia, în Federația croato-musulmană din Bosnia sau în oricare altă țară de pe glob, unde nu se va vrea să se învețe din istorie.

PAUL BRUSANOWSKI

Aspectul teologic al personalității lui Dimitrie Cantemir (1673–1723)

Cuviosul Siluan Atonitul afirmă la un moment dat că dacă regii și demnitarii pământului L-ar cunoaște pe Hristos, și-ar părăsi tronurile și L-ar urma. Mare lucru, însă cu adevărat mai mare este ca fiecare dintre noi să-L propovăduim pe Hristos de la nivelul la care ne aflăm. Acest lucru l-a făcut domnitorul Dimitrie Cantemir, savant, umanist de talie europeană, personalitate pentru care cultura nu a însemnat o realitate anacronică în urcușul duhovnicesc. Cu siguranță că Dimitrie Cantemir era conștient de ceea ce ulterior prof. Ioan Gh. Savin avea să spună că: *„Dacă puțina știință îndepărtează de Dumnezeu, multa știință apropie de El"*.

Domnitorul Dimitrie Cantemir a fost conștient că pentru a împărăți și-n planul eternității e absolut necesar să-L ai ca împărat al inimii pe Cel ce este Împărat al veacurilor, pe Hristos Domnul încă din planul imanenței.

Născut într-o familie domnitoare a Moldovei, Dimitrie Cantemir a avut domnia de două ori, însă de fiecare dată pentru scurt timp. În 1693, la moartea tatălui său, e numit domn al Moldovei, însă doar pentru trei săptămâni, nefiind confirmat de Poartă. Revine ca domnitor în 1710, când se ralează politicii țarului Petru cel Mare al Rusiei, politică de limitare a influenței otomane în partea răsăriteană a Europei. Dar, în 1711, învins în lupta de la Stănilești, Dimitrie Cantemir e nevoit să se refugieze la curtea lui Petru cel Mare.

Dimitrie Cantemir își începe studiile sub îndrumarea călugărului cretan Ieremia Cacavelas, personalitate care îi deschide orizontul enciclopedic, orizont întregit în cadrul cursurilor urmate la Academia de studii patriarhale din Constantinopol. Aici i-a avut ca profesori pe Teofil Coridalev, Ioan Cariofil, Alexandru Mavrocordat, Meletie de Arta, Hrisant Notara.

Prin diferitele aspecte ale personalității sale, dar și prin cel teologic, Dimitrie Cantemir este în același timp și național și universal, și al nostru și al lumii.

Personalitatea teologică a domnitorului moldovean transpare în aproape toate lucrările sale, însă în mod special în *„Imaginea științei sacre"*, *„Loca obscura..."*, *„Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea..."*. A doua lucrare amintită este un răspuns pe care Dimitrie Cantemir îl dă unui catehism scris de Teofan Procopovici, persoană cu orizonturi filoprotestante, aflată în anturajul țarului Petru cel Mare.

În ce privește theogonia, antropologia, soteriologia, eshatologia întâlnită în operele sale, trebuie subliniat că ele se înscriu în realismul direcției patristice.

Pentru el, Sfânta Scriptură constituie izvorul cunoștințelor despre Dumnezeu, fiind scrisă de oameni luminați de Duhul Sfânt. Pentru a ajunge la mântuire, omul trebuie să lupte împotriva poftelor care îl desfigurează, calea fiindu-i indicată de cuvântul Scripturii.

Legat de Sfânta Scriptură, ridică problema raportului dintre Legea Vechiului și a Noului Testament.

Dintre temele tratate în operele sale, am putea aminti: *tema raționalității lumii* — Cantemir chiar folosește termenii *logoi* și *ratiores seminales*; *tema deșertăciunii* — aici reține criticile la adresa teatrului din literatura patristică, unde reprezentația teatrală este socotită periculoasă, deoarece substituie o altă realitate în mintea oamenilor, putând conține îndemnuri la destrămare sufletească, pe când, creștinismul trebuie să aibă în vedere adunarea gândurilor; *tema cunoașterii* — omul se deosebește de animalele neraționale prin *„minte și învățătură"*, cunoașterea trebuind a fi pusă în slujba adevărului; *tema prieteniei* — dă ca exemplu prietenia care exista între el și fratele său Antioh Cantemir, arată că potrivit Prov. 18, 19 *„fratele ajutat de frate este ca o cetate tare și înaltă"*.

Potrivit concepției sale, conștiința are două direcții: prin *gr. sinidisis* înțelege faptul, starea de-a fi conștient de ceva, de-a cunoaște ceva; iar prin *gr. sintiris înțelege* conștiința morală, ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu.

În argumentările sale, deseori Cantemir citează din slujbele bisericești, din Sfinții Părinți, care reprezintă pentru el *„culmile pe care s-au putut înălța creștinii în smerenia lor"*. Insistă foarte mult asupra dogmei trinitare, ca fiind specifică învățăturii creștine, combate adaosul Filioque, pe care-l numește „adaos papistășesc", la fel primatul papal.

Vorbind despre rugăciune, libertate, virtuți, Sfintele Taine, arată că prin acestea omul poate ajunge la *„odihna contemplației cunoscătoare"*. Poate ajunge aici datorită superiorității imaterialității sale, care

(Continuare în pag. a 6-a)

st. teolog ȘTEFAN TOMA,
anul IV, T.P.

Contribuția „ASTREI" la viața economică (II)

În prima parte a acestui articol, am arătat preocupările benefice ale ASOCIAȚIUNII, până în anul 1919.

După Marea Unire (1 Decembrie 1918), rolul economic al ASTREI a scăzut, menținându-se, aproape, numai cel cultural. Viața economică a Transilvaniei a ajuns, pe de o parte, sub influența și directivele politicii economice ale Statului român, iar pe de altă parte, sub influența, de cele mai multe ori dăunătoare, a organismelor economice private, existente în vechea Țară. Băncile locale românești, care înainte de Unire finanțau îndeosebi agricultura noastră, după Unire și-au deplasat câmpul de acțiune în industrie și comerț, iar sucursalele băncilor din București, înființate dincoace de Carpați, și-au limitat activitatea aproape numai la acordarea de credite comerțului și industriei.

Care era însă înfățișarea celor două ramuri de activitate economică? Atât comerțul cât și industria erau — în marea lor majoritate — străine. Ne-am găsit astfel în situația dureroasă, de a constata cum mijloacele financiare ale băncilor românești, adică banii adunați din sărăcia românilor, finanțau opere economice străine, în timp ce, agricultorii români îndurau lipsa creditelor necesare consolidării și dezvoltării gospodăriilor lor. La noi, nu a existat un capital comercial național, capabil să dezvolte o industrie proprie, iar atunci când s-a ajuns la înjghebarea unei așa-zise industrii naționale cu capital străin, dezvoltarea acesteia n-a urmat scara de succesiune indicată de Sombart (Werner), adică capital comercial-industrial -financiar, în scopul de a se fi transformat în fabrici industria casnică, deja existentă; dimpotrivă, la noi, a luat ființă — îndeosebi — industriile exploatatoare ale bogățiilor naturale — petrol, lemn — care asigură o desfacere sigură și o rentabilitate excesivă. În timp ce, în alte țări, cu structură industrială, se caută să întărească pătura rurală, spre a-și forma un stâlp solid de echilibru social, noi, deși eram un stat cu structură agrară am contribuit la fortificarea tocmai a cuiburilor din care au răsărit germenii dezechilibrului. Desigur că, nu poate fi vorba de o abandonare a sectorului industrial, deoarece au fost prea mari sacrificiile făcute, dar vor trebui făcute diverse corelări. De aceea întreg sectorul rural se cere organizat. Forma cea mai potrivită de organizare — cred — este cooperația (agrorural-industrială). Cooperația (bineînțeles liberă) autonomă, nebirocratizată și nedenaturată va avea misiunea să organizeze acest sector în așa fel ca:

1. Producția rezultată din agricultură să ajungă pe piață trecută prin toate transformările, adică sub formă finită, înglobând și remunerând cât mai multă muncă românească. Se cere a se înființa industrii anexe.

2. Producătorul, printr-o valorificare în comun a produselor sale să realizeze prețuri cât mai bune, vânzând consumatorilor direct, fără mijlocitori.

3. Aprovizionarea cu articole industriale să se facă direct, de la producătorul industrial.

4. Se vor crea unități productive, deci cooperative, specializate și având ca bază de activitate mai multe comune. Astfel, ne arată practica unor țări civilizate.

Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere, că după cum starea de mulțumire economică a unui popor nu se măsoară cu o duzină sau cu câteva duzini de milionari, nici nivelul cultural nu se deduce din existența unei jumătăți de duzini de savanți. O națiune se bucură de o situație economică bună, când în sânul ei nu există indivizi puțini prea bogați și alții mult prea săraci, ci toți membrii națiunii trăiesc în condițiuni mulțumitoare. Tot așa și un Neam, se găsește pe o treaptă culturală ridicată, când nu este bântuit de analfabetism și neștiință, ci când bucuria înțelegerii și științei a pătruns în mase cât mai profund. Dacă vom introduce un sistem cooperatist complet, oare nu dăunăm recentelor inițiative? Nu! Deoarece domeniul economic este atât de larg, încât își pot găsi în el variate posibilități de afirmare atât a sectorului cooperatist, cât și a întreprinzătorilor particulari. Cei mai mari economiști, V. Jinga și Gh. Dragoș, accentuează tocmai necesitatea de coexistență a mai multor sisteme economice (indiferent de compartimente ori specializări), pentru că o activitate economică nu constituie numai o problemă de ordin economic, ci și una de dreptate social-națională și de demnitate românească.

★

Dar, trecând peste toate acestea, inclusiv peste pe-

(Continuare în pag. a 7-a)

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

57528

O sută cincizeci de ani de Eminescu

(Urmare din pag. 1)

texte". Chiar Eminescu însuşi a mărturisit aceasta de mai multe ori, anume că limba lui venea din limba cărţilor bisericeşti. E bine de ştiut că a spus: *„Biserica este mama neamului românesc."*

Iată o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui geniu Eminescu, ani de cultură românească, sub semnul geniului său. Mare sărbătoare şi bucurie pentru toţi românii şi pentru Basarabia pe care a iubit-o şi a apărat-o mai ales jurnalistul Eminescu, a făcut-o cu pasiune şi iubire fiindcă a ştiut-o vatră a românilor *„de la Nistru pân la Tisa."* Basarabenii îi răspund făcând de ziua naşterii lui, sărbătoare naţională. Ceea ce a scris Eminescu despre Basarabia spun „poate" n-a scris nimeni pagini mai ferme şi mai lucide, cu privire la romanitatea ei şi la dreptul ei de unire. Eminescu dorea în momentele de cumpănă ale naţiunii, ca toţi românii să fie uniţi.

Eminescu cel trimis din zonele inefabile de sălăşluire a Fiinţei, şi-a ales limba română ca să poată spune lumii ceva despre frumuseţea originară. E numitorul comun al sufletului poetic al neamului românesc. E darul românilor făcut universului, rostire în limba stelelor şi a spaţiilor infinite, în limba Eminescu, în limba română.

Să dea Dumnezeu ca miilor de uşi ale miilor de ani ce vor mai veni, românii să le aibă cheile cu care vor deschide veacurile şi vor intra în ele cu fruntea sus, cu frunte de „Luceafăr".

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului 1999, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu a acordat din Fondul Filantropic Eparhial familiilor sărace, persoanelor nevoiaşe, elevilor şi studenţilor săraci ajutoare financiare în sumă de 27 milioane lei.

De asemenea în toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei au fost organizate de Sfintele Sărbători acţiuni de întrajutorare a celor aflaţi în lipsuri şi suferinţe.

Martirele ortodoxiei în Transilvania secolului al XVIII-lea

Secolul al XVIII-lea a adus în sufletele românilor ardeleni multă amărăciune. Stăpânirea habsburgică, instalată pe deplin în anul 1699, a dat o lovitură cumplită poporului român vieţuitor în Transilvania. Uzând de fals, înşelăciune şi promisiuni deşarte, stră na stăpânire a izbutit dezbinarea bisericească a românilor, începând cu anul 1701, dezbinare pe care chiar învăţatul unit Simion Bărnuţiu o numeşte „foc infernal", vegheat cu grijă de duşmanii poporului pentru a nu se stinge niciodată. De abia scăpase sărmanul român ardelean de jugul constituţionalismului protestant şi a căzut sub povara absolutismului catolic. Un învăţat englez, călător prin Transilvania în anul 1702, consemna în amintirile sale că mulţi dintre locuitorii acestei ţări „având o înfăţişare solemnă, îşi luau rămas bun parcă ar fi fost în ajunul martiriului" (Ioan Lupaş, *Din istoria Transilvaniei*, Bucureşti, 1988, p. 22).

Credinţa cere mărturie, iar românii transilvăneni nu au ezitat să îşi apere legea strămoşească, ortodoxia, indiferent de ameninţările ce veneau din partea autorităţilor, în pofida persecuţiilor la care erau supuşi de către acestea. Femeile din întreg Ardealul şi-au adus, la rândul lor, aportul la păstrarea şi apărarea credinţei ortodoxe, ştiind că „puterea lui Dumnezeu în slăbiciune se desăvârşeşte" (II. Cor. 12,9), iar El „a ales pe cele slabe ale lumii ca să le ruşineze pe cele tari" (I. Cor. 1,27).

Uniatismul nu a pornit dintr-o convingere lăuntrică, ci a fost impus prin constrângere, fiind rodul colaborării dintre ofiţerii austrieci, călugării şi teologii iezuiţi, agenţii fiscului, cărora li s-au alăturat chiar protopopii şi preoţii care îmbrăţişaseră unirea cu Roma, dând dovadă de un zel neobosit în propagarea acesteia. Zelul lor s-a lovit însă de credinţa, curajul, puterea de sacrificiu, sentimentul naţional, care însufleţeau femeile transilvănene. Acestea au stat înaintea prigonitorilor asemenea lui David înaintea uriaşului Goliat şi tot asemenea lui au învins, plătind covârşitorul preţ al suferinţei, al batjocurii, al atâtor injurii.

Încă de la început s-au auzit voci care s-au ridicat împotriva schimbării credinţei strămoşeşti. Printre credincioşii braşoveni şi hunedoreni care au protestat contra uniaţiei imediat ce li s-a adus la cunoştinţă ruşinoasa trădare a mitropolitului Atanasie, vor fi fost cu siguranţă şi numeroase femei din ţinuturile respective, ţărănci cu sufletul curat şi credinţă statornică. Au trecut însă câţiva ani până când poporul s-a convins că prin unire îi este schimbată legea strămoşească. Până atunci au avut grijă preoţii, care mânaţi doar de interese materiale trecuseră la uniţi, să le ascundă faptul că nu mai erau ortodocşi. Mişcarea de rezistenţă s-a declanşat în întreg Ardealul, mai ales după anul 1744, îndeosebi în jurul Sibiului. După ce călugărul martir Visar on Sarai, prin predica sa simplă, a reaprins în sufletele ardelenilor focul credinţei străvechi, dragostea pentru Ortodoxie, aceştia au refuzat să mai meargă în bisericile ridicate prin jertfa lor, dar luate cu forţa de preoţii uniţi, preferând să îi înmormânteze pe cei trecuţi la cele veşnice fără prohod şi preoţi, declarând că mai bine se împărtăşesc cu muguri de stejar şi folosesc miere în loc de mir decât să apeleze la serviciile preoţilor uniţi. Copiii le erau botezaţi de femeile mai în vârstă din sat. Astfel, cuvioasele femei, văduvele sau cele cu viaţă curată, au îndeplinit această datorie nobilă, asemănându-se oarecum cu diaconiţele din Biserica primară.

În multe localităţi femeile participau, alături de bărbaţii lor, la acţiunile întreprinse în vederea recuperării bisericilor ortodoxe, ajunse în posesia uniţilor, în care se rugaseră înainte. Aşa s-a întâmplat în Răşinari (judeţul Sibiu), unde întreaga suflare a satului s-a adunat pentru a cere preoţilor uniţi să le înapoieze cheile bisericii.

Sute de preoţi ortodocşi şi soţiile lor au constituit „prada" prigonitorilor care, cu o ură neîmpăcată, intrau noaptea în sate, legau străjile, îi arestau după aplicarea unor bătăi crunte. Zelul lor unionist nu mai deosebea bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri. Multe preotese au fost victimele acestor adevăraţi călăi. Casele în care aceştia pătrundeau erau jefuite şi complet devastate. În cele din urmă, plutoanele de soldaţi plecau cu preotul legat, iar dacă acesta nu era găsit, preoteasa era luată prizonieră, chiar dacă purta uneori un copil mic în braţe. Între aceste vrednice femei merită cu prisosinţă să fie amintite soţia unui preot ortodox din Galeş, legată şi bătută în miez de noapte de doi slujitori imperiali, soţia preotului Avram din Cugir, arestată şi eliberată după ce sătenii au achitat suma de 12 florini şi au dat patru boi pentru a o răscumpăra, soţia preotului Ioan din Răchita, care, în pofida faptului că era însărcinată, a fost închisă două săptămâni la Sebeş, soţiile celor doi preoţi ortodocşi din Săsciori, bătute împreună cu soţii lor.

Un caz aparte îl reprezintă soţia preotului Dan din Tilişca (jud. Sibiu), arestată de cinci ori în perioada 1747—1755 şi nevoită să plătească propagandei unioniste sume însemnate de bani după fiecare eliberare. Întâia oară a fost închisă timp de 14 săptămâni, apoi a fost silită să execute 50 de zile robotă la protopopul unit Avram din Daia, deşi avea un copilaş de câteva luni. Ulterior, ea a fost dusă la Sibiu împreună cu alte cinci preotese şi deţinute timp de două luni, pentru ca, în 1755, să fie închisă din nou şi ameninţată că va fi eliberată doar cu condiţia ca soţul ei, preotul Dan, să îmbrăţişeze unirea cu Roma. Prin eroice încercări au mai trecut şi alte femei vrednice să fie amintite între martirii legii străbune. Soţia preotului Cosma din Deal a fost arestată împreună cu copilul ei mic, acesta murind degerat pe drum. Soţia preotului Ioan din Poiana a fost închisă timp de 31 de săptămâni, iar casa i-a fost sechestrată de către episcopul unit Petru Pavel Aron, timp de trei ani.

Acolo unde preoţii ortodocşi erau arestaţi şi trimişi în înfiorătoarele închisori ale Imperiului habsburgic, soţiile lor rămâneau singure, purtând povara fiecărei zile şi fiind nevoite să sacrifice totul pentru a-şi creşte copiii în acele vremuri de cruntă sărăcie, nădăjduind numai în mila Preabunului Dumnezeu. Este şi cazul Patrasiei Piuariu, soţia protopopului ortodox Ioan din Sadu închis la Viena sub acuzaţia de instigare a românilor din satele ardelene la luptă împotriva uniaţiei. Este cunoscută o scrisoare pe care aceasta i-a trimis-o în timp ce era închis, prin anul 1761, plină de cuvinte calde ce conferă scrisorii un adevărat caracter literar. Patrasia Piuariu şi-a crescut copiii în aceste condiţii deosebit de grele, dar sacrificiile şi lacrimile ei au fost răsplătite, cei doi fii devenind oameni cu rosturi de seamă în viaţa românilor ardeleni: unul dintre ei a ajuns preot în Sadu, iar celălalt va deveni un eminent medic oftalmolog şi un mare cărturar. Este vorba de Ioan Piuariu Molnar. O altă femeie al cărei chip a fost umbrit de suferinţă este soţia preotului Oprea din Săliişte, al cărei soţ a fost întemniţat, împreună cu cei doi fii ai lor, unul preot şi altul diacon, ultimul bătut în chip barbar. Este de neimaginat chinul prin care a trecut bătrâna lor mamă.

Tot în acest context putem enumera câteva femei simple, dar înţelepte şi devotate credinţei ortodoxe, neamului din care făceau parte. La loc de frunte trebuie să o pomenim pe Stana, soţia lui Oprea Miclăuş, cinstit între sfinţii mărturisitori ai Ortodoxiei. Ea şi-a aşteptat ani în şir bărbatul întemniţat la Kuffstein, în Munţii Tirolului. Cât de frumos ne glăsuieşte o filă de acatist despre aşteptarea plină de smerenie şi nădejde a acestei femei atât de încercate: „La uşa bisericii din Săliişte, mult întristata ta soţie, cu faţa cernită a stat multă vreme, plângând şi aşteptând întoarcerea ta...". După mai bine de treizeci de ani, Stana a înaintat împăratului Iosif II rugămintea de a-i elibera soţul măcar la

(Continuare în pag. a 6-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" la 80 de ani de învăţământ românesc

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" din Sibiu se înscrie, fie şi în raport cu alte instituţii similare din România, în general şi din Sibiu, în special, cu o istorie aparte ce se dezvolta în mai multe etape, fiecare cu specificul ei, funcţie de condiţiile istorice ale vremii, dar şi de personalităţile ilustre care au slujit-o cu credinţă.

După înfăptuirea actului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, această instituţie, la propunerea distinsului cărturar Onisifor Ghibu, va primi — în anul 1919 — numele ilustrului său elev, al cărturarului Gheorghe Lazăr, născut la Avrig. Din acel an, instituţia a continuat, la alte dimensiuni, să se impună ca veritabil nucleu al culturii şi civilizaţiei naţionale. Încât în privinţa Liceului „Gheorghe Lazăr", putem afirma cu certitudine că a fost fericita creaţie a generaţiei Unirii, ceea ce conduce la păstrarea şi dezvoltarea tradiţiei, sărbătorind în această toamnă frumoasă, a anului 1999, jubileul de 80 de ani de învăţământ în limba română. Căci, cum frumos se exprima unul din străluciţii săi foşti elevi, istoricul Ioan Lupaş, Liceul „Gheorghe Lazăr" poate fi considerat ca „o coroană" a întregii activităţi şcolare din acest spaţiu românesc.

Prin munca asiduă, prin eforturile reunite ale profesorilor şi ale foştilor săi elevi, liceul a devenit, cu timpul, o binecuvântare pentru întreg cuprinsul neamului românesc.

Solemnitatea inaugurării anului şcolar 1919-1920, an care marchează trecerea liceului la predarea în limba română, se desfăşoară în 5 octombrie 1919, primul director român fiind Dr. Ioan Bunea.

Cercetarea evoluţiei istorice a actualului Colegiu Naţional „Gheorghe Lazăr" a fost realizată de *Dr. Ioan Bunea*, director al acestei instituţii până în anul 1934, *preot prof. Dr. Ioan Stanciu, prof. Petru Munteanu, prof. Vasile Mihai Câmpeanu.* Interesul pentru conservarea unor documente referitoare la istoria Liceului „Gheorghe Lazăr" l-au avut multe generaţii de elevi ai acestei instituţii. Aşa s-a realizat, de exemplu, cronica unei generaţii de după Unirea cea Mare *„Cartea de aur ilustrată a promoţiei de absolvenţi din seria 1929"*.

La solemnitatea de punere în drepturi a limbii române, într-o instituţie unde au învăţat şi până la 1918 foarte mulţi români, au participat elevii în frunte cu corpul didactic şi un impresionant public, mai întâi la serviciul divin celebrat la Catedrala Mitropoliei Ortodoxe. După slujba religioasă, elevii şi un număr mare de oameni au trecut în sala de gimnastică a Seminarului unde s-a săvârşit actul inaugurării în prezenţa reprezentantului Consiliului Dirigent.

Încheindu-se actul sărbătoresc al inaugurării, publicul asistent pleacă apoi spre localul liceului, unde se oficiază slujba religioasă de către protoiereul Dr. I. Stroia, care se adresează tineretului şcolar cu cuvinte de îndemn spre însuşirea elementelor culturii şi civilizaţiei naţionale şi universale.

În galeria instituţiilor de seamă a neamului nostru, Liceul „Gheorghe Lazăr" se înscrie cu o contribuţie, care, pe drept cuvânt, poate fi invidiată de orice instituţie de învăţământ. Cum spunea acelaşi Ioan Lupaş, fost elev al liceului: *„Rezultatele unei şcoli nu pot să le determine niciodată factorii de ordin extern, ci singură însufleţirea şi vrednicia acelor ce propovăduiesc într-însa cuvântul înţelepciunii"*. Prin străduinţele nepregetate ale unor adevăraţi dascăli-mucenici, începuturile sfioase au fost continuate cu râvnă sporită prin activităţi din ce în ce mai însemnate.

Sămânţa sădită de aceşti profesori, cu duh apostolesc, în perioada atât de îndelungată a liceului nostru şi mai ales după actul Marii Uniri de la 1918, în sufletul numeroşilor lor elevi, a odrăslit roade îmbelşugate în toate regiunile pământului românesc.

Primul corp profesoral românesc, care va începe activitatea în anul şcolar 1919-1920, a fost format din: Dr. Ioan Bunea - director -, Ioan Anuşca, Petre Andreescu, Ioan Bratu, Dr. Zaharia Gherman, Silviu Ţeposu, Alex. Arbore, Alex. Mumuianu, Alex. Petit, Ioan Sandu, Marcu Jantea, Ioan Isaicu, Mihail Stoia, Trandafir Scorobeţ, Ioan Isac, Alex. Giuglea, Valeriu Hurdu, Constantin M. Ionescu, Grigore Buică.

La această pleiadă de profesori se adaugă contribuţia preoţilor profesori care au predat în diferite perioade, religia ortodoxă: Miron (Ilie) Cristea, Nicolae Ivan, Dr. Ioan Stanciu, Marcu Jantea, Trandafir Scorobeţ, Dr. Nicolae Terchilă, Mihail Cristescu, Gh. Secaş, Nicolae Greavu, Ioan Beju, Radu Simion, Aurel Macovei, Viorel Bujoreanu, Maria Vasilescu, Zosim Oancea, religia greco-catolică: Ioan Isaicu, Dr. Al. Filipescu, Anton Pop, religia romano-catolică: Imre Laslo, religia reformată: Nagy Joszef, Miess Ioan, religia mozaică: Mark Eugen ş.a.

Pe plan religios, în perioada interbelică, instituţia noastră a beneficiat de îndemnul şi îndrumările Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, când, în anul 1924, s-a înfiinţat societatea „Sfântu Gheorghe" a elevilor ortodocşi din liceu, sau prin prezenţa în 1992 la serbările dedicate împlinirii a 300 de ani de existenţă a liceului, a **Î. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolit al Ardealului, ori a altor reprezentanţi ai Bisericii ortodoxe care s-au aflat şi se află permanent în mijlocul elevilor noştri.

Acestei pleiade de profesori i-au urmat treptat, treptat, alte generaţii de profesori, continuând tradiţia de muncă temeinică până în zilele noastre despre care vorbesc atâtea generaţii de foşti elevi cu admiraţie şi recunoştinţă: I. V. Pătrăşcanu, Silviu Cosma, Al. Arbore, Ion Bratu, Ilie Chidu, Josef Raques Lasalle, membru al misiunii universitare franceze în România, Nicolae Oancea, Traian Cucuianu, Ioan U. Soricu, Ilie Popescu, Axente Creangă, Ioan Nistor, Traian Zaharia, Pimen Constantinescu, Victor Veşteman, Mihail Nanu, Ioan Popa, Acad. Alex. Dima, Nicolae Creangă, Olga Dima, Ioan Delu, Alex. Nanu, Dr. Alex Sanielevici, Achim Stoia, Radu Mihaiescu, Cristu Petrişor, Lucia Cornea, Andrei Poroliseanu, Dr. Ioan Besoiu, Horia Ştefan, Elena Cilievici, Elena Cojmenco, Felicia Cărăuş, Emilia Doboşi, Natalia Potolea, Livia Rusu, Gheorghe Pavelescu, Petru Munteanu, Vasile Vasu, Silvia Chircă, Ioan Candrea, Modesta Beju, Maria Sandovici ş.a.

La ridicarea prestigiului acestei instituţii în perioada 1919-1999, un rol deosebit l-au avut *directorii* şi *directorii adjuncţi* ai Liceului „Gheorghe Lazăr". În această perioadă au funcţionat în calitatea de *director:* Dr. Ioan Bunea, Gheorghe Niculescu, Acad. Alex. Dima, Ioan Popa, Dr. Ştefan Damian, Mihai Nanu, Nicolae Creangă, Marcel Demetrescu, Ştefan Stănescu, Elena Borcoman, Ana Bărbat, Constantin Piloff, Nicolae Achim, Gheorghe Bodea, Cristu Petrişor, Emilia Doboşi, Andrei Porolisseanu, Ioan Igna, Vergilius Dan, Doru Isac, Alin Pop, iar începând cu anul 1948 când se instituie funcţia de *director adjunct* au funcţionat în această calitate: Petru Apolzan, Iorgu Sandu, Ion Guţă, Ioan Roşca, Cornel Silaghi, Ioan Costin, Ioan Câmpean, Veronica Bostan, Gheorghe Bodea, Richard Schuller, Maria Fanache, Hermann Schmidt, Felicia Cărăuş, Gheorghe Macovei, Ioan Ungureanu, Cristina Secelanu, Mihai Ungureanu, Gabriel Negrea.

Dacă ne întrebăm cum a fost cu putinţă ca liceul acesta să producă în răstimpul de aproape trei veacuri de existenţă, şi mai ales în ultimii 80 de ani, asemenea roade, cheia răspunsului credem că o putem găsi, întâi, în împrejurarea că în sufletul poporului nostru erau acumulate energii care aşteptau de mult momentul sfărâmării zăgazurilor spre a porni la opera de realizare a tuturor virtuţilor disponibile, apoi în faptul că profesorii s-au silit cu toţii să-şi îndeplinească profesiunea de credinţă, în scopul creşterii elevilor lor în duhul înţelepciunii, al credinţei şi al dragostei de muncă şi ştiinţă. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh, care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a liceului.

Tinerii ieşiţi de pe băncile Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr", au devenit *fiecare la locul unde l-a aşezat Providenţa* - cum spunea Onisifor Ghibu - *câte un Gheorghe Lazăr al timpului său, înarmat cu tot ce-i trebuie în vederea marii bătălii pe care neamul nostru a trebuit s-o dea pentru a-şi asigura în lume un rost solid.*

În această instituţie, în perioada interbelică şi postbelică, fiecare dascăl, care a crezut că are o idee folositoare şcolii, a fost ascultat cu dragoste şi pus la lucru, şi numai din această colaborare dezinteresată, s-a ridicat prestigiul instituţiei, păstrat cu sfinţenie până-n zilele noastre.

Ar fi o aleasă cinstire, şi aceasta nu o vom putea face mai bine decât respectând îndemnul primului director al Liceului „Gheorghe Lazăr", Dr. Ioan Bunea care preluând în 1919, destinele instituţiei de la administraţia austro-ungară, cerea elevilor săi, de a aduce *„omagiul de recunoştinţă"* profesorilor pentru munca lor atât timp cât *„candela vieţii ne va călăuzi"*, aşa cum aprecia şi distinsul profesor de istorie, Silviu Ţeposu.

Opera generaţiei Marii Uniri a fost continuată până azi de către noile şi tinerele generaţii de dascăli care s-au succedat în liceu, alături de care s-au găsit multe elemente tinere, o parte din ei foşti elevi ai liceului, însufleţite, harnice, pătrunse de cea mai curată dragoste pentru şcoală şi tineretul şcolar.

Cei care cunoşteau generaţii şi generaţii de tineri învingeau într-un fel anonimatul, prin pasiune pentru munca lor de dascăl, prin ceea ce dovedeau cei mai buni elevi ai lor. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh, care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr".

Identitatea de gânduri a generaţiilor noastre este un semn de bun augur, pentru generaţiile de astăzi şi de mâine ale Colegiului, care prin glasul dascălilor de astăzi, se potrivesc la gând şi fapte cu principiile sănătoase, de promovare a cultului muncii şi învăţăturii: *„Profesorii institutului din epoca românească* - intuia preot prof. Dr. Ion Stanciu - *au fost la culmea chemării lor..."*. Încă un argument că datori suntem să încrustăm pe răbojul timpului existenţa noastră în strânsă legătură cu existenţa timpurilor trecute, cu marile merite ale înaintaşilor.

Prof. VASILE MIHAI CÂMPEANU
- Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" -

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinţii Părinţi

(Urmare din numărul trecut)

D. Pentru care pricină Evanghelistul numeşte Evanghelia sa *cartea naşterii lui Iisus Hristos?* Doar nu cuprinde numai naşterea, ci toată iconomia mântuirii neamului omenesc!

Pentru că naşterea lui Iisus este capul întregii iconomii a mântuirii, pentru că este şi începutul şi rădăcina tuturor bunătăţilor date nouă. După cum şi Moise îşi intitulează cartea sa *cartea cerului şi a pământului (Fac. 2, 4)*[1], deşi nu vorbeşte numai de cer şi de pământ, ci şi de cele ce sunt în ele, tot astfel şi Matei a dat numele cărţii sale de la capul faptelor istorisite în ea.

E. Pentru ce Evanghelistul a zis întâi: *Fiul lui David* şi apoi *Fiul lui Avraam?*

Pentru că David era pe buzele tuturora şi din pricina renumelui său, şi din pricina timpului: nu murise de mult, ca Avraam. Amândurora le dăduse Dumnezeu — şi lui Avraam şi lui David — făgăduinţa că din ei se va naşte Mântuitorul; dar Matei l-a pus în urmă pe Avraam pentru că era mai vechi, iar pe David la pus la început pentru că era viu în mintea poporului... Chiar iudeii spuneau: *oare nu din sămânţa lui David şi din oraşul Betleem* — de unde era David — *avea să vină Hristos? (In. 7, 42).* Nimeni nu-L numea pe Hristos Fiul lui Avraam, ci toţi Îl numeau Fiul lui David... Pentru asta deci evanghelistul Matei începe genealogia cu David, pentru că era mai cunoscut, iar pe Avraam îl pomeneşte după David. Şi pentru că a adresat iudeilor Evanghelia sa, a socotit de prisos să urce mai sus genealogia. Că aceşti doi bărbaţi erau mai cu seamă admiraţi de iudei; unul ca profet şi împărat, altul ca patriarh şi profet[30—31].

F. Pentru care pricină în grupa a treia a pus numai douăsprezece generaţii, când spune că sunt patrusprezece generaţii (1,17)?

După părerea mea, evanghelistul a socotit ca generaţie şi timpul robiei babilonice, precum şi pe Hristos Însuşi, unindu-L cu noi în totul. Evanghelistul aminteşte şi de robia babilonică; şi bine face, pentru a ne arăta că iudeii n-au ajuns mai înţelepţi nici când au fost luaţi robi. Prin urmare, oricum ai privi lucrurile, vezi că era absolut necesară venirea lui Hristos[46].

G. Pentru ce n-a amintit Matei şi de ducerea în Egipt?

Pentru că iudeii nu se mai temeau de egipteni, pe când de frica babilonenilor încă tremurau. În afară de aceasta, ducerea în Egipt era un fapt petrecut de mult de tot, pe când robia babilonică era încă vie în amintirea lor. În Egipt, apoi, nu s-au dus din pricina păcatelor lor; în Babilon însă au fost duşi tocmai din pricina păcatelor lor.

Dar dacă ai încerca să tălmăceşti şi *numele tuturor persoanelor menţionate în genealogie*, vei vedea că aceste nume cuprind în ele gânduri foarte adânci şi că ele contribuie mult la înţelegerea Noului Testament, cum sunt de pildă numele lui Avraam, Iacov, Solomon, Zorobabel; că nu la întâmplare li s-au dat lor numele acestea. Dar ca să nu par că vă plictisesc, stăruind prea mult asupra genealogiei lui Hristos, voi trece peste explicarea acestor nume şi mă voi îndrepta spre versetele următoare ale capitolului întâi.

Naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost (1, 18). Pentru ca nu cumva la auzul cuvintelor *bărbatul Mariei (1, 16)* să-ţi treacă prin minte că naşterea s-a făcut potrivit legilor firii, află că evanghelistul, prin cuvintele ce urmează, îndepărtează un astfel de gând [48]: *logodită fiind Maria, Mama Lui* — n-a spus *Fecioara*, ci simplu *Mama*, ca să fie uşor de primit cuvântul său. Şi, după ce mai întâi îl pregăteşte pe ascultător, care credea că are să audă o naştere obişnuită şi după ce pune astfel stăpânire pe atenţia lui, îl uimeşte apoi prin anunţarea minunii, spunând: *mai înainte de a fi ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt*[49]. Şi ca să nu bănuieşti pe ucenic că a scris aceste lucruri ca să facă plăcere Dascălului său, *aduce ca mărturie pe Iosif*, prin cele pătimite de el; parcă ar spune: «Dacă nu mă crezi pe mine şi bănuieşti mărturia mea, crede-l pe Iosif». *Iosif, bărbatul ei, drept fiind — drept* aici înseamnă virtuos în toate[51]: când săvârşeşti toate faptele de virtute; *a vrut s-o lase în ascuns* — o fecioară însărcinată nu ajungea numai de batjocura şi râsul lumii, ci era şi pedepsită de lege. Iosif n-a vrut s-o dea nici pe mâna legii, pedeapsa cea mai mare, dar n-a vrut nici s-o facă de râs, pedeapsa cea mai mică. Ai văzut bărbat filozof, lipsit de cea mai tiranică patimă, gelozia? Era aşa de puţin gelos, încât nu voia s-o supere pe Fecioară nici cu cea mai mică mustrare. A o tăinui i se părea o nelegiuire; iar a o vădi şi a o duce înaintea judecăţii însemna să o dea morţii. De aceea n-a făcut nici una, nici alta, ci s-a purtat cu Fecioara într-un chip mai desăvârşit decât poruncea legea. Că trebuia ca odată cu venirea harului, să se arate şi semnele vieţuirii celei înalte. Aceasta e pricina că şi Iosif a arătat multă filozofie: n-a învinuit-o, n-a ocărât-o, ci a vrut numai s-o lase. Deci pe când aşa stăteau lucrurile, când totul părea fără ieşire, a venit îngerul şi a dezlegat toate nelămuririle. Merită însă să cercetăm.

H. Pentru ce îngerul nu i-a spus lui Iosif totul mai înainte de a intra el la astfel de gânduri?[52]

Pentru ca nu cumva să nu creadă şi să păţească ce-a păţit Zaharia. Dacă îngerul nu i-a spus lui Iosif mai înainte, atunci pentru ce nu i-a spus Fecioara? Şi Fecioara, tot pentru aceeaşi pricină a tăcut. Era pe deplin încredinţată că logodnicul ei n-ar fi crezut-o de i-ar fi vestit un lucru atât de neobişnuit, ci l-ar fi mâniat mai mult; Iosif ar fi crezut că încearcă să-şi acopere păcatul săvârşit. Dacă ea, care avea să primească un har atât de mare, a judecat omeneşte buna vestire ce i se făcuse şi a spus: *Cum va fi aceasta, de vreme ce nu ştiu de bărbat? (Lc. 1, 34)* cu mult mai mult Iosif ar fi pus la îndoială spusele ei.

I. Pentru ce îngerul n-a făcut acelaşi lucru şi cu Fecioara? Pentru ce nu i-a adus vestea cea bună după zămislire?

Dacă îngerul n-ar fi vestit-o mai dinainte, Fecioara ar fi căzut doborâtă de durere, gândindu-se la ruşinea de oameni; că nu nădăjduia să convingă pe cineva, orice ar fi spus, că sarcina nu se datoreşte adulterului. Deci, ca să nu [53] se întâmple asta, îngerul a venit la ea înainte de zămislire. Se cădea să fie netulburat pântecele acela în care a păşit Creatorul universului! Se cădea să fie lipsit de orice frământare sufletească sufletul care a fost învrednicit să slujească unor taine atât de mari! [54] *Va naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus* — Să nu socoteşti, Iosife, îi spune îngerul, că tu nu slujeşti tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu, pentru că Hristos este născut de la Duhul Sfânt! Da, n-ai ajutat cu nimic la naştere, Fecioara a rămas nevătămată, dar îţi dau o însărcinare proprie unui tată, să pui nume Celui născut, fără ca asta să pângărească vrednicia Fecioarei! [56] Numele Iisus nu este nume elinesc, ci ebraic, care tâlcuit în limba greacă înseamnă Sotir, adică Mântuitor; şi se numeşte Mântuitor, pentru că *a mântuit pe poporul Său [30] de păcatele sale.*

J. Pentru ce îngerul a spus *pe poporul Său* şi n-a adăugat şi *neamurile?*

Ca să nu-l sperie deocamdată pe Iosif, care asculta aceste cuvinte. Dar un om, care pricepe Scripturile, ştie că îngerul prin cuvântul *popor* a arătat şi neamurile. Că *nu numai iudeii sunt popor al lui Hristos, ci toţi care se apropie de Hristos şi primesc învăţătura Lui* [57].

K. Pentru ce nu S-a numit *Emanuel*, ci *Iisus Hristos?*

Îngerul n-a spus *vei chema* ci *vor chema*, adică în acest text numele Emanuel este dat de faptele săvârşite de Hristos. Că are obicei Scriptura să numească pe cineva nu cu numele său, ci cu faptele săvârşite de el. De aceea cuvintele *îl vor chema Emanuel* nu înseamnă decât că vor vedea că Dumnezeu este cu oamenii[2][68].

Şi a luat pe Maria, femeia lui — Ai văzut că evanghelistul numeşte pe Fecioară mereu *femeia lui?* Face acest lucru pentru că nu vrea să descopere deocamdată taina aceea, îndepărtând bănuiala cea rea[70]. N-ar fi numit-o aşa, dacă era o stricată. Cuvântul *femeie* înseamnă aici logodnică [55]. *Şi luând-o, n-a cunoscut-o până ce a născut pe Fiul ei Cel Întâi Născut* — cuvântul *până* nu l-a folosit aici evanghelistul ca să bănuieşti că a cunoscut-o după ce a născut pe Fiul ei, ci ca să afli că Fecioara era fecioară înainte de naştere.

L. Dar atunci pentru ce a mai pus cuvântul *până?*

Adeseori Scriptura obişnuieşte să facă asta, folosind cuvântul când e vorba de timpuri nedeterminate. De pildă: când a fost vorba de corabia lui Noe de pe timpul potopului a spus: *corbul nu s-a mai întors până ce nu s-a uscat pământul*, cu toate că nici după aceea nu s-a mai întors. Vorbind despre Dumnezeu, Scriptura spune: *din veac şi până-n veac eşti Tu;* dar prin aceste cuvinte nu pune hotare existenţei lui Dumnezeu[3]. Tot astfel şi în textul din Evanghelie, Matei a spus *până* ca să ne arate că Fecioara a fost fericită înainte de

(Continuare în pag. a 6-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul III

Mihai Eminescu şi Anton Pann

Încă din vremea anilor de şcoală, în bibliotecile cu care a venit în contact, fie şi numai din *Lepturariul rumânesc* al lui A. Pumnul, M. Eminescu a cunoscut bucăţi literare din opera lui Anton Pann (1796—1854). Interesul lui pentru patrimoniul popular explică şi admiraţia şi preţuirea de care s-a bucurat acesta în ochii poetului *Epigonilor:*

S-au dus toţi, s-au dus cu toate pe o cale ne-nturnată
S-a dus Pann, finul Pepelei,
cel isteţ ca un proverb.

Iar în vremea cât a funcţionat ca director la Biblioteca Centrală din Iaşi, el a încercat să achiziţioneze cartea *Fabule şi istorioare* de Anton Pann, Bucureşti, 1847, specificând că *„scrierile lui Pann au devenit rare"*.

În *Curierul de Iaşi* (1876), poetul a reprodus din A. Pann: *Norocul şi Mintea* din *Fabule şi istorioare* şi *Povestea Prostului* din *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu.*

De asemenea, în ziarul *Timpul* din Bucureşti, a reprodus întinse extrase din opera lui A. Pann, popularizând-o, în vara anului 1878 şi mai târziu, sub titlul: *„File din Povestea vorbei"* de Anton Pann, în special, din *Fabule şi istorioare* şi *O şezătoare la ţară...*, toate pentru a forma gustul şi simţul estetic şi moral al cititorului. El a sesizat că opera lui A. Pann îndeplineşte aceste calităţi.

Poetul a păstrat asupra sa, încă de la Iaşi, opera lui A. Pann, probabil proprietatea lui M. Pompiliu, întrucât acesta i-o cere printr-o scrisoare a Veronicăi Micle (din 19 oct. 1879): *„M. Pompiliu a zis: «Să nu umbli cu şahăr mahăr şi să-i trimeţi pe Anton Pann»."*

Într-un articol din *Timpul* (1880), poetul a scris: *„Oricare din noi lesne va pricepe că Anton Pann e un scriitor naţional într-adevăr (...)"*, situându-l alături de P. Ispirescu şi I. Creangă, iar în alt articol îl numeşte *„sănătosul Anton Pann"*.

În cadrul *„Junimii"* bucureştene din casa lui T. Maiorescu (str. Mercur nr. 1), dar, mai ales, în casa soţilor Mite şi Wilhelm Kremnitz, I.U. Jarnik, filolog ceh, specialist în romanistică, care s-a ocupat şi de limba, literatura şi folclorul românesc, publicând, printre altele, împreună cu A. Bârseanu: *Doine şi strigături din Ardeal* (1885), a scris în *Drumul pe care am mers* (1909) că în vara anului 1879 a cunoscut pe *„Alecsandri, Eminescu, Haşdeu, Ispirescu, Slavici şi alţii"*. M. Eminescu l-a îndemnat chiar pe romanistul ceh *„să scrie o lucrare despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute culegerea de proverbe a lui Golescu"*. Iar P. Ispirescu i-a comunicat lui I.U. Jarnik că a primit de la poet colecţia de proverbe a lui Iordache Golescu: *„... dobândind de la d. Eminescu colecţia de zicături ale Golescului, m-am silit să le copiez, ceea ce am şi făcut"*. De altfel, M. Eminescu, în mai multe rânduri, în activitatea lui ziaristică, a făcut apel la poveştile acestuia.

Şi într-adevăr o poveste din ziarul *Timpul*, VII, 1882, nr. 165, 31 iulie, p. 1; articol editorial: *Bucureşti, 30 iulie 1882*, începea astfel:

„Anton Pann ne spune povestea / din O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu / despre un bărbat gelos (...). Bărbatul, cam cocoşat şi nu tocmai drăgălaş (...)" etc., poetul ţintind spre un ţel politic, întrucât schimbările de persoane în guvernul liberal, atâta vreme cât *„fantele de cupă a urmat craiului de treflă, ca-ntr-un joc de cărţi (...), pentru că valori negative au fost înlocuite prin valori negative"*, nu prezintă nici o importanţă şi nu însemnează nimic.

„Astea se vorbesc: — adaugă poetul spre sfârşitul articolului — *de prin lume adunate şi iarăşi la lume date — relata referentes — le dăm şi noi oricui o pofti să le povestească mai de-*

parte, ca să treacă ca căscatul din om în om (...)".

Articolul poetului a fost comentat şi de alte câteva ziare ale vremii, ceea ce arată că influenţa scrisului eminescian în presa de atunci era însemnată. E de remarcat, în acest articol, hazul de bună calitate.

Poetul, de altfel, a invocat de mai multe ori pe Nastratin Hogea din *Povestea vorbei* de Anton Pann pentru situaţii şi întâmplări din viaţa politică. Apelul la poveştile lui Anton Pann, felul cum poetul arată cazuri concrete, scoţând în relief ridicolul acţiunilor politice, generează satira ascuţită la adresa schimbărilor ministeriale.

Despre acest articol menţionăm aici şi mărturia lui Mozes Gaster care e şi ea edificatoare: *„... îmi amintesc o zi — cred că eram acolo* [în redacţia ziarului *Timpul* de pe Calea Victoriei din Bucureşti] *cu Slavici — când a fost adus un număr de ziar, cu o poveste luată din Anton Pann: Povestea celor trei cocoşaţi, iar el* [M. Eminescu] *râdea ca niciodată"*.

Deghizat sub pseudonime *(Censor, Fantasio, Harţag)* M. Eminescu a publicat în *Timpul* o serie de cronici bucureştene, un fel de momente şi schiţe eminesciene, apelând uneori la arsenalul paremiologiei populare, scriind la un moment dat: *„De prin lume adunate şi iarăşi la lume date, zice Anton Pann despre poveştile lui: tot aşa zice şi Fantasio despre cronicile sale"*, dovadă că pseudonimul îi aparţine, atât de disputat mai demult între d. D. Vatamaniuc şi Marin Bucur. În alt articol aminteşte zicala: *„... se potriveşte ca nuca în perete şi ca sarea-n ochi, ar zice povestea vorbei"* ori: *„... de la Anadan-Babadan cum ar zice povestea vorbei"*.

Prin opera sa, A. Pann a exercitat o sensibilă influenţă asupra unor poezii eminesciene. Popularul cântec al acestuia:

Sus pe cer cum este luna,
Aşa eşti pe pământ una,

a fost cunoscut de poetul *Luceafărului*. De altfel multe din versurile de dragoste, scrise de primii noştri poeţi, au circulat sub forma cântecelor de lume, colportate de lăutari. M. Eminescu a transcris multe dintre acestea în colecţia sa de literatură populară. Cea mai sugestivă este *Ah, noroc, noroace*, din care a tors nu numai firul gingaşului sonet *Iubind în taină*, transpunându-l într-o altă versificaţie şi îndreptându-l către Veronica Micle.

Opera lui A. Pann reprezintă, cum a remarcat şi poetul: *„spiritul şi viaţa târgoveţilor"*, iar acesta sublinia că:

Pe lângă sătene
S-a pus şi din oraşene.

înrâurindu-i opera, nu numai prin paremiologia populară (clasificarea proverbelor), ci şi prin *Noul Erotocrit*, din care M. Eminescu a reţinut numeroase motive poetice, precum poezia: *De-ar fi fost mijloc şi ar fi putinţă*, pe care a reluat-o într-un nou tipar în: *De-ar fi mijloace*. Poezia figurează şi în opera lui C. Conachi, căci, în fond, e traducerea poeziei lui Atanasios Hristopoulos şi a circulat ca un cântec de lume, datorită lăutarilor, care au influenţat pe poeţii timpului. Astfel l-a influenţat şi pe M. Eminescu.

Anton Pann a tradus poezia *Dorinţă arzătoare* de A. Hristopoulos în *Noul Erotocrit*. Versurile de acolo:

Areti era numită, nume scump, nepreţuit,
La talentele ei date, foarte frumos potrivit.
Era văzut că natura toată puterea ş-a pus
Decât oricare frumoasă să o facă mai presus

au avut ecou în *Povestea codrului:*

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei şi-a pus,
Decât orişice păpuşă
Să te facă mai presus.

Scriitor, folclorist şi muzician, Anton Pann a fost cântăreţ de strană, profesor de muzică şi editor. A prelucrat în mod original motive folclorice româneşti, orientale şi balcanice. În lucrările muzicale a adaptat linia melodică grecească textului românesc în *Cântece liturgice*, fiind şi teoretician al muzicii psaltice. A publicat aproape o sută de broşuri cu povestiri, snoave în versuri, cântece bahice şi erotice, cântece de lume, fabule şi istorioare, literatură paremiologică etc., aşa încât M. Eminescu l-a preţuit în mod deosebit.

GRAŢIAN JUCAN

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2000, este de 50 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 80 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Lupta pentru episcop român la Arad

În anul 1999 s-au împlinit 170 de ani de când pe scaunul episcopal al Aradului s-a urcat, în 1829, primul episcop român. Până în acest an, arădenii nu avuseseră nici un episcop care să fie român, ci numai episcopi sârbi. Ultimul episcop sârb la Arad a fost Pavel Avacumovici (1786—1816), în timpul căruia românii îndrăznesc, în vara anului 1814 să roage pe împăratul de la Viena, Francisc I, prin mijlocirea lui Dimitrie Ţichindeal şi a episcopului unit de la Oradea, Samuil Vulcan, ca după moartea sa, „să li se dea episcop de neam român, cu sângele şi inima românească". Toată acţiunea rămâne fără rezultat. Petiţii la Viena pentru dezrobirea ierarhică au mai fost destule, până ca, în sfârşit în 1829, conducerea Episcopiei Aradului să se afle în mâinile unui român, Nestor Ioanovici.

Se născuse în Făgăraş, unde anume nu ştim, numai că anul naşterii sale a fost 1766 sau 1767, primind numele de botez Nicolae. De tânăr ajunge orfan de tată, ceea ce o determină pe mama sa să se mute la Braşov, de unde era ea de origine. Aici la Braşov îşi va fi trăit copilăria Nicolae Ioanovici împreună cu cele două surori ale sale. Atingând vârsta adolescenţei este îndemnat să urmeze negustoria, trăind pentru o vreme în apropierea vestitului negustor braşovean, Hagi Mihai Vilara. În 1789 se înscrie la gimnaziul evanghelic din Pojon (Bratislava), urmează teologia la Carloviţ, după care, la 34 de ani, se călugăreşte sub numele de Nestor.

Când Nicolae Ioanovici se pregătea să intre în teologie, episcopul ortodox al Aradului, Gherasim Adamovici murise (13 aprilie 1796); şi cu aceasta, din partea ardelenilor se punea problema de succesiune la episcopat, cu gândul la un candidat român. Făgărăşenii se adresează în acest sens mitropolitului de la Carloviţ, Ştefan Stratimirovici (1790—1837). Acesta le răspunde binevoitor să mai solicite acest lucru, însă răspunsul concret pe care-l aşteptau românii nu va mai sosi. În 1802 cererile lor se îndreaptă din nou către Stratimirovici, cerându-i-se de această dată ca să facă tot posibilul să li se dea ca episcop Nestor Ioanovici: „că noi din patrioţii noştri români neuniţi, pe alţii de darul arhieriei aşa vrednic nu aflăm". Ca urmare a acestor cereri, la 19 septembrie 1810, se ţine la Turda un sinod de alegere pentru episcop la Sibiu, la care Ioanovici, pe atunci arhimandrit în Carloviţ şi egumen al mânăstirii Bessenovo (Beşeneu), primeşte 16 voturi, situându-se cu acest număr pe locul al treilea printre ceilalţi candidaţi (Nicolae Huţovici, Ioan Moga).

În faţa numirii lui Nestor Ioanovici ca episcop stătea un obstacol concretizat în persoana episcopului unit, Samuil Vulcan. Acesta se simţea dator faţă de înaintaşul său, Ignatie Darabant, să poarte antipatie faţă de Ioanovici. Iată de fapt ce se întâmplase: Darabant a fost pârât cum că a obligat prin diferite mijloace pe ţăranii din Rogoz şi Prisaca (din jurul Beiuşului) să îmbrăţişeze uniaţia. Pentru a cerceta situaţia s-a întocmit o anchetă din care făcea parte şi românul Nestor Ioanovici. Acesta, când a văzut că ţăranii satelor amintite îl susţin pe Darabant, negând că ar fi fost siliţi să treacă la uniaţie, ar fi exclamat indignat: „dacă voi sunteţi creştini (adică cei din Rogoz şi Prisaca), atunci şi turcii sunt creştini". Vulcan va face tot posibilul ca Ioanovici să nu poată ajunge pe scaunul episcopal din Sibiu sau din Arad. În acest sens, peste o lună de la sinodul de la Turda (19 septembrie / 1 octombrie 1810) Vulcan cere Curţii din Viena numirea lui Moga ca episcop, denigrând în acelaşi timp pe celălalt candidat, Nicolae Huţovici, protopopul Hunedoarei şi bineînţeles pe Ioanovici despre care zice că împlineşte planurile mitropolitului Stratimirovici.

Însă pe lângă duşmănia lui Vulcan, Ioanovici avea de partea sa pe unii dintre baronii şi nobilii din Făgăraş şi Braşov, care înaintează o cerere mitropolitului de la Carloviţ, prin care cer numirea lui ca episcop la Sibiu. Stratimirovici va recunoaşte deschis în sinodul electoral din vara anului 1816, pentru dieceza Aradului, că preferă numirea lui Ioanovici la Sibiu şi numai în cel mai rău caz la Arad.

La 13 august 1815 moare episcopul Aradului, Pavel Avacumovici, iar la trei zile după aceasta, adică pe 16 august, ca administrator al episcopiei Aradului este numit comitele Antonie Brancovici, arhimandrit în Hopovo. Mitropolia Carloviţului cere în acest sens împăratului de la Viena „să întărească" această numire, dar împăratul pretinde alt administrator, care să ştie limba română. Astfel mitropolitul propune trei persoane, dintre care împăratul confirmă ca administrator pe Procopie Bolici, arhimandrit şi el la mânăstirea Racovaţ, înaintea lui fiind pentru scurt timp, Pavel Kengelatz, de la mânăstirea „Sf. Gheorghe". Aşadar toţi administratorii sedisvacanţei de 14 ani (1815—1829) la Arad, au fost sârbi; care în viitor se vor arăta şi serioşi concurenţi ai lui Nestor Ioanovici la scaunul de episcop.

Dar să ne întoarcem puţin în timp: în mai 1814, Pavel Avacumovici fiind încă în viaţă, românii sub conducerea lui Dimitrie Ţichindeal, ajutaţi de episcopul Vulcan, fac demersuri, aşa cum am spus la începutul expunerii noastre, pentru a-şi alege un episcop naţional şi, aşa cum am văzut, împăratul se declară de acord. Dar procancelarul Kohary din consiliul de război şi Rhedey, prefectul Bihorului, ţin partea sârbilor. Se întâmplă însă un lucru interesant: episcopul Vasile Moga, guvernatorul Ardealului — Gheorghe Banffi şi Rhedey, primesc mandat de la Kohary să facă „candidări secrete", cu privire la scaunul episcopal din Arad. Episcopul Vasile Moga propune şapte persoane: Nicolae Huţovici, Moise Fulea, Ioan Moga, Radu Tempea, Anghel Iancovici (Taurovici) şi Ignatie Cărăbeţ. Rhedey la rândul lui, propune şi el cinci persoane: Iosif Putnik, Moise Manuilovici, Nestor Ioanovici, Ştefan Atanasievici şi Procopie Bolici.

Deocamdată, Francisc I nu decide nimic în această cauză, ci doar îi cere lui Stratimirovici să se gândească la cine îi va urma în scaun lui Avacumovici. În august 1815, ca urmare a morţii episcopului de la Arad, între români şi sârbi începe lupta pentru a asigura scaunul episcopal pe seama unei persoane din neamul lor. Această agitaţie îl face pe Rhedey să vadă dificultatea susţinerii lui Ioanovici şi, prin urmare, să se opună şi el numirii acestuia.

Pe data de 10 iunie 1816, la cererea împăratului se va ţine un sinod electoral sârbesc. Comisarul împărătesc al acestei adunări primise instrucţiuni secrete, anume, ca să insiste să fie ales un român ca episcop al Aradului. În acest sens, mitropolitul alege pe lângă candidaţii săi sârbi şi doi români (pe Ioanovici şi pe Bălăşescu — arhimandrit în Bucovina). Sinodul în frunte cu Stratimirovici, cum lesne ne putem da seama, nu a fost de partea românilor, susţinându-l pe Iosif Putnik, însă fără ca acesta să fie numit episcop. Contra acestui sinod s-a demonstrat energic, dar totul a fost în zadar.

Arădenii se vor putea bucura de prezenţa unui episcop român în scaunul lor abia la 24 octombrie 1829, când cel după care stăruiseră atâta, Nestor Ioanovici, le devenea păstor sufletesc.

Chiar dacă păstorirea primului episcop român la Arad a fost scurtă, de abia trei luni şi jumătate (Ioanovici moare la 9/21 februarie 1830), importanţa ei este mare. Până la el credincioşii din Eparhia Aradului nu cunoscuseră „păstor" cu suflet şi simţire românească. Datorită „inteligenţei" acelei părţi în frunte cu Dimitrie Ţichindeal şi Moise Nicoară, care au bătut de multe ori drumul Vienei, visul lor s-a împlinit.

Masterand,
MARIUS EPPEL

Martirele Ortodoxiei în Transilvania

(Urmare din pag. a 4-a)

bătrâneţe, căci pătimise destul pentru credinţa sa. De asemenea, putem să o amintim pe soţia făgărăşeanului Ioan Oancea, şi el întemniţat, care nu avea voie să îşi viziteze soţul, neştiind ce se petrecea cu acesta. Alte femei au fost nevoite să se refugieze, părăsindu-şi casele în faţa urii nestăvilite a prigonitorilor.

Multe din aceste batjocuri şi samavolnicii săvârşite împotriva ortodocşilor, preoţi sau mireni, au rămas peste veacuri în plângerile şi memoriile adresate de ei mitropolitului sârb din Carloviţ, căruia îi cereau protecţia. Aceste plângeri, păstrate până astăzi, au ca semnatare şi femei. Un exemplu în acest sens este petiţia românilor ortodocşi din Făgăraş, adresată la 28 noiembrie 1747, mitropolitului sârb, semnată printre alţii şi de: preoteasa Marica, Eva Prăf, Maria Radului, Maria Doboş, Maria Băduleasă. Şi pe această cale femeia româncă din Ardeal a luptat pentru Ortodoxie.

Cunoscute cu numele sau rămase în anonimat, acestea sunt martirele Ortodoxiei, martiriul lor constând în aşteptarea îndelungată, adeseori zadarnică, în jertfelnicia lor şi nu în ultimul rând în suferinţele trupeşti şi mutilarea sufletească la care au fost supuse. Niciodată însă nu au disperat, ci au suportat soarta cea mai grea pentru credinţa ortodoxă, pentru Dumnezeul lor şi al înaintaşilor lor.

Nu putem trece cu vederea suferinţele colective ale ţărăncilor din satele româneşti din ţinuturile sibiene. Astfel, 16 femei din Poiana Sibiului, au fost închise 14 săptămâni în timpul iernii pentru că au intervenit în favoarea preotului ortodox din sat, care a fost prins şi chinuit de oamenii protopopului unit din Armeni.

Exemplar este curajul femeilor din Colun, jud. Sibiu, care s-au hotărât să recupereze biserica ortodoxă din localitate, luată cu forţa de protopopul unit Lascu, deşi toată suflarea satului declarase că nici nu mai vrea să audă de unirea cu catolicii. Atunci când bărbaţii au fost reduşi la tăcere din cauza măsurilor represive ale guvernului, ele s-au dovedit a fi conştiente de datoria lor şi în dimineaţa unei duminici de decembrie, în 1759, au obţinut cheile bisericii din mâinile protopopului Lascu, care slujea singur utrenia. Pedeapsa nu a întârziat. În dimineaţa zilei de 21 ianuarie 1760, au fost aduse la Sibiu zece din aceste femei, căci protopopul unit ceruse satisfacţie pentru onoarea-i lezată. Deşi au recunoscut totul, ele au fost supuse unei bastonade în piaţa publică a oraşului. Unele au fost pedepsite cu 12, altele cu 15 lovituri de bici, oferind o priveliste ciudată şi nemaivăzută locuitorilor urbei. „Sângele va fi ţâşnit cu putere din corpurile lor plăpânde şi un vaiet dureros se va fi împrăştiat din pieptul celor zece femei martire" (Silviu Dragomir, *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. II, Sibiu 1930, p. 151).

Printre zecile de schituri din lemn aflate pe teritoriul Transilvaniei, arse din ordinul generalului austriac Adolf Bukow după 1761, se vor fi năruit şi unele ridicate prin jertfa unor femei, a unor monahii, care, râvnind la o viaţă desăvârşită, au părăsit tumultul lumii retrăgându-se în adâncul codrilor, în locuri ferite de pasul omenesc, pentru a se ruga pentru lume şi pentru mântuirea ei. În faţa prigonitorilor au fost nevoite să îşi părăsească sihăstriile ce au căzut rând pe rând pradă focului.

Nici necazul, nici strâmtorarea, nici prigoana, nici primejdia, nici stăpânirea lumească, nu au reuşit să le despartă pe femeile a căror memorie am evocat-o, de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, (Cf. Rom., 8, 35), de credinţa ortodoxă şi de Biserica neamului. Înaintea acestor martire, înaintea acestui eroism grandios şi a acestui nobil sacrificiu, trebuie să ne plecăm fruntea.

Tâlcuirea Evangheliei cu Sf. Părinţi

(Urmare din pag. a 5-a)

naşterea Pruncului; cât priveşte timpul de după naştere, l-a lăsat pe seama gândirii tale. Matei ţi-a spus numai ceea ce era de neapărată trebuinţă să afli, anume că Fecioara a rămas fecioară *până* la naştere; iar ceea ce-i o consecinţă firească şi evidentă a spuselor sale, a lăsat-o pe seama conştiinţei tale: că Iosif, care era un om drept, n-ar fi vrut cu nici un preţ să o cunoască nici după naşterea Fiului ei, când ştia că era o Mamă, care a fost învrednicită de o naştere nouă şi străină. Dacă ar fi cunoscut-o şi ar fi avut-o ca femeie, pentru ce Domnul o încredinţează ucenicului (In 19, 26) ca pe o femeie fără apărare, care nu are pe nimeni?

L. Atunci pentru ce Iacov şi cei dimpreună cu el sunt numiţi fraţii lui Hristos? [70].

Aşa precum şi Iosif a fost numit bărbatul Mariei. Au fost puse multe văluri pentru ca să se acopere pentru moment o naştere ca aceasta.

Nu v-am spus toate acestea numai ca să le auziţi, ci ca să şi imitaţi ... ca nimeni să nu-şi piardă nădejdea, chiar dacă până acum a dus o viaţă plină de păcate, ca, după ce aţi primit mila şi harul lui Dumnezeu, să nu vă puneţi nădejdea în altcineva, ci în virtutea voastră[71]. Să nu stăm, dar, cu gura căscată aşteptând ajutor de la alţii[72]; dacă ne trândăvim nu ne vom putea mântui nici cu rugăciunile altora. Nu vă spun asta ca să nu ne mai rugăm sfinţilor, ci ca să nu ne trândăvim, şi nici cuprinşi de lenevie şi de somn să rugăm pe alţii să facă ce trebuia să facem noi"[73].

---

1. Se ştie că Sf. Ap. Matei a imitat, în exprimarea sa, textul Septuagintei; astfel atât *cartea neamului lui Iisus Hristos (Mt. 1, 1)*, cât şi *obârşia cerului şi a pământului (Fac 2, 4)* redau aceeaşi expresie din limba greacă; (biblos geneseos, care înseamnă *cartea facerii* sau *cartea naşterii*; apostolul a arătat prin aceasta că precum *Facerea* descrisese naşterea cerului şi a pământului, tot astfel şi el va descrie în Evanghelia sa naşterea din nou a lumii şi a omului care începe cu iconomia Întrupării/Naşterii Cuvântului (cf. 1, 18: *naşterea/genesis lui Iisus Hristos)*.

2. (lb. ebr.) Em=cu, anu=noi, el=Dumnezeu.

3. Cf. Ps. 109, 1.

Dimitrie Cantemir

(Urmare din pag. a 3-a)

depăşeşte limitele cunoaşterii materiale.

În *„Descrierea Moldovei"*, în partea a III-a a acestei lucrări, Cantemir face afirmaţia că în timpul lui Constantin, fiul lui Constantin cel Mare, ambele Dacii îşi aveau arhiereii lor, chiar dacă mulţi poate au urmat steagul lui Hristos cu mult înainte (perioada persecuţiilor).

În anul 1722 i-a apărut lucrarea *„Sistema religiei mahomedane"*; ţinând cont de această lucrare, cât şi de unele afirmaţii pe care le face la adresa romano-catolicismului, a protestantismului, dezvoltând în *„Loca obscura..."* contrar viziunilor protestante, cultul sfinţilor, a moaştelor, învăţătura despre icoane, despre Maica Domnului, putem să-l vedem pe Dimitrie Cantemir şi în postura celui care face teologie comparată.

Dacă i-am cere domnitorului moldovean să ne trimită de acolo, de unde se află acum, un cuvânt care să ni se potrivească fiecăruia, acela ar fi, poate: *„Fii orb, mut şi surd la poftele lumii!"* (cap. I — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea)*.

Originalitatea scrierilor lui Dimitrie Cantemir provine cu siguranţă şi din parafrazarea în cadrul ştiinţei şi filosofiei veacului său a referatului biblic.

Strădania domnitorului moldovean e cu atât mai însemnată cu cât spre sfârşitul secolului al XVII-lea asistăm la o tensiune confesională care impune o redefinire a atitudinii faţă de sacru, împotriva tendinţelor occidentale, care îndemnau la o tatonare a domeniului profan.

Ca români şi creştini ortodocşi în acelaşi timp, nu avem voie să uităm că, sub cupola bisericii Sfinţii Trei Ierarhi, îşi doarme somnul de veci din 1935 când i-au fost aduse osemintele de la Moscova, împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuşi şi cu glia părintească, nu numai un om de stat, un umanist de talie europeană, ci şi un luminat teolog.

Dacă turcii şi grecii din Constantinopolul de astăzi nu uită să arate pelerinilor aflaţi în Fanar, că acolo este locul unde a stat Dimitrie Cantemir, sau că acolo este clădirea unde a studiat, cu atât mai mult nu avem noi dreptul să uităm acest lucru.

Bibliografie:

1. Dimitrie Cantemir — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea*, Editura Minerva, Bucureşti, 1990.

2. Dimitrie Cantemir — *Descrierea Moldovei*, Tipografia Curţii, Bucureşti, 1875.

3. Pr. Doctorand Vasile Mihoc — *Sfânta Scriptură în opera lui Dimitrie Cantemir*, Studii Teologice, nr. 5—6, 1973.

4. Adrian N. Popescu — *Dimitrie Cantemir — un mare cărturar umanist român*, Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.

5. Prof. N. Chiţescu — *Ortodoxia în opera lui Cantemir*, Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.

In memoriam — PĂRINTELE DOMETIE

O punte de legătură

Un eveniment semnificativ care a avut loc în 10 octombrie 1999 într-o localitate din Judeţul Brăila, justifică apariţia acestor rânduri.

În 6 iulie 1975 a trecut pe neaşteptate pragul spre „dincolo", senin şi încrezător, în viaţa care continuă chiar şi atunci când i se rupe firul, Părintele Dometie Manolache de la Râmeţi. „Telegraful Român" din acel an vorbea de „O plecare timpurie", a aceluia despre care părintele Stăniloae spunea: „S-a dus un erou al credinţei, un suflet de mare sfinţenie şi puritate".

O succintă schiţă biografică a Părintelui Dometie, va aduce o completare fericită a evenimentului amintit şi totodată o explicare a titlului propus.

Era în 13 octombrie 1924, ajunul Cuvioasei Parascheva, când a văzut lumina zilei în Mărculeştiul Buzăului pruncul Stelian, din părinţi ţărani, Ioan şi Filofteia. Cele 6 clase primare le-a făcut în comuna Târlele — Filiu, Judeţul Brăila. Acest sat a luat fiinţă din colonişti veniţi din Judeţul Buzău, din comunele Bălăneşti şi Păltineni — Nehoiu, cu ocazia împropietăririlor făcute după primul război mondial 1916—1918. A urmat cursurile secundare la Seminarul „Chesarie Episcopul" din Buzău între anii: 1937—1944, ani grei şi plini de necazuri. După absolvirea Seminarului, cu calificativul maxim, s-a înscris în acelaşi an 1944 la Facultatea de Teologie din Bucureşti. În anii de studenţie leagă prietenii cu numeroşi studenţi, printre ei, cel mai apropiat fiind studentul Leonida Plămădeală. S-a închegat între ei un fel de frăţie de cruce, în cea mai bună accepţie a cuvântului, frăţie ce va lumina de-a lungul anilor şi după terminarea Institutului Teologic. Într-o seară frumoasă de primăvară, aflaţi singuri în sala de studiu, pe când ceilalţi erau plecaţi în oraş, după aprinse discuţii, în care frumuseţea sufletului se oglindea în formularea idealului de viaţă, cei doi au jurat ca nimic să nu-i abată de la slujirea, până la Jertfă a lui Dumnezeu şi a Bisericii Sale sacerdotale. Acest legământ tainic şi înflăcărat a fost respectat de ambii studenţi ce vor îmbrăca haina monahală, devenind păstori de suflete. La mânăstirea Prislop, la 14 septembrie 1949, se tunde în monahism deodată cu colegul în studenţie Leonida Plămădeală, primind numele de Dometie şi respectiv Antonie, în prezent cel de al doilea fiind Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

În definirea acestei perioade este important a aminti cuvintele Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, care face o sinteză cuprinzătoare: „Biografia Părintelui Dometie, în imaginea mea, se reduce la câteva elemente şi anume la acelea în care am fost în imediata lui apropiere, în adolescenţă şi în primii ani ai maturităţii. Aşa cum se întâmplă firesc şi cum ziceau latinii, pares cum paribus facillime congregator / cei asemenea se adună uşor cu cei asemenea/ ne-am împrietenit uşor şi tainic. Am descoperit în el o anumită curăţenie sufletească, om fără vicleşug, frizând adesea naivitatea, în sensul cel bun al cuvântului, o capacitate rară de dăruire imediată nevoilor celor dimprejurul lui şi ceea ce era remarcabil, o disponibilitate de început de eră creştină pentru misiune, pentru jertfă... Părintele Dometie a mai rămas la Prislop până când mânăstirea s-a transformat în mânăstire de maici. Apoi a plecat şi cu zel misionar, în cele din urmă şi-a alcătuit propria lui obşte de maici, ajungând cu ele la Mânăstirea Răteşti din Eparhia Buzăului şi apoi la mânăstirea Râmeţ din Transilvania, pe care a găsit-o aproape părăsită". (Lumină Lină, 1993, pag. 7). În legătură cu vasta sa activitate tot Î.P.S. Dr. Antonie spune: „A fost un om de acţiune, dar în acelaşi timp un om de rugăciune, un filocalic. S-a format la umbra filocaliei care tocmai se tipărea în 1946, şi era un tainic al „Rugăciunii isihaste pe care o preda maicilor şi laicilor, cu grija de a o înrădăcina în practica de toate zilele, potrivit cu tradiţia cea mai autentică ortodoxă, şi nu ca un exerciţiu mecanic, cum înţelegeau unii şi cum o mai confundă şi astăzi cu unele exerciţii orientale... Ducea o viaţă aspră, se purta cu simplitate şi nu păstra niciodată mai multe rânduri de haine. Dacă întâlnea oameni necăjiţi le dădea cojocul din spinare, ciorapii şi chiar încălţările. În amintirea celor care l-au cunoscut şi a celor care l-au avut ca duhovnic, Părintele Dometie, pleacă prea devreme, n-a murit, ci continuă să le fie prieten şi duhovnic" (Ibidem, pag. 14).

În rândul celor care l-au cunoscut, apreciat şi iubit pe Părintele Dometie se numără şi P.S.S. Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos. Acest lucru îl atestă o hotărâre a Prea Sfinţiei Sale, care a mişcat până la lacrimi pe consătenii Părintelui Dometie din localitatea Târlele — Filiu. Iată despre ce este vorba:

În cel de-al II-lea război mondial când pe câmpurile de luptă mii şi mii de români s-au jertfit pentru apărarea Ţării şi biruinţa Crucii, localitatea Târlele — Filiu din judeţul amintit şi-a adus obolul de sânge pentru obţinerea acestui sfânt ideal. În cinstea acestor eroi, pentru fixarea lor în timp, s-a ridicat un frumos şi sobru monument prin grija familiei Gina şi Tudor Iconaru, a Doamnei Marin Mărioara, a localnicilor acestui sat şi nu în ultimul rând a familiei Părintelui Dometie.

În data de 10 octombrie 1999 a avut loc sfinţirea acestui monument. A fost o serbare de inimă şi de simţire românească rar întâlnită prin acele părţi. La ora 9 când P.S.S. Episcop Casian a intrat în localitate, Garda de Onoare, avându-l în frunte pe Domnul General al Corpului VIII — armată, Nicu Apostu, împreună cu Domnul Primar Oprişan Teodor, a prezentat onorul. Urmează ritualul dezvelirii şi sfinţirii Monumentului cu depunerea coroanelor. Prea Sfinţitul Casian, Episcopul Dunării de Jos, ţine o cuvântare solemnă. Se omagiază eroii, pornind de la cuvintele înscrise pe monument: „Eroi au fost, eroi sunt încă", apoi Prea Sfinţitul aduce un elogiu de suflet consătenilor din şi în mijlocul cărora s-a ridicat Părintele Dometie, ca într-un final entuziasmant să spună: „Propun ca de azi înainte localitatea Târlele — Filiu să poarte numele „Părintele Dometie", fiu al acestui sat, care printr-un zel patriotic şi misionar deosebit *este o punte de legătură* între Ţara Românească şi Transilvania, unde şi-a desfăşurat cea mai mare parte a activităţii sale... Locuitori ai acestui sat, fiţi mândri că din mijlocul vostru s-a ridicat un asemenea om".

Apoi, printre alţii a luat cuvântul Domnul Primar Oprişan Teodor, care a făgăduit Prea Sfinţitului Părinte Episcop şi locuitorilor satului că împreună cu Consiliul Local vor lua în discuţie această propunere bine venită şi că vor căuta să o ducă la bun sfârşit.

A urmat apoi săvârşirea Sfintei Litughii oficiată de Prea Sfinţitul Episcop Casian înconjurat de un sobor important de preoţi, printre care şi toţi preoţii din familia Părintelui Dometie Manolache.

Ziua de 10 octombrie 1999 s-a înscris ca o filă de istorie de primă mărime pentru locuitorii satului amintit. Prea Sfinţitul Episcop Casian a încheiat această sfântă şi solemnă zi cu cuvintele: „E vorba aici, de Pronia Lui Dumnezeu..."

Pr. MANOLACHE MIHAI

În universul moralei creştine

La studiile de teologie publicate de pr. prof. dr. *Sorin Cosma* se alătură şi cartea recent apărută sub titlul *Fericirile* şi *Sfânta Triadă* (ed. Banatica, Reşiţa 1999, 440 p.).

După câteva consideraţii privind poruncile cuprinse în *Decalog* — organonul moral al Legii vechi, autorul se ocupă, în extensiune, de Legea morală a Noului Testament, cu precădere asupra Fericirilor — cele nouă sentinţe promulgate de Iisus în Predica de pe Munte (alcătuitoare a Tablelor Legii noi). Apoi, un loc distinct (în partea a doua a cărţii) se acordă celor trei virtuţi teologice: credinţa, nădejdea şi dragostea — înscrise prin legata lor iradiere semantică sub denumirea de Sfânta Triadă (după expresia lui Clement Alexandrinul).

Întregul demers, riguros structurat, urmăreşte nu numai introducerea, iniţierea cititorului în problematica enunţată, ci, depăşind pragul didactic, autorul aprofundează fiecare componentă structurală printr-o minuţioasă şi adecvată trimitere la izvoarele teologice clasice, la ideile unor cercetători mai vechi ori mai noi, imprimând însă lucrării timbrul propriu, prin pertinente observaţii, subscrieri şi concluzionări.

Redat într-un stil cursiv de o aleasă claritate şi expresivitate, acest studiu se remarcă şi prin maniera modernă a analizei, de incorporare a termenilor originari (îndeosebi din greaca veche) lămuritori ai contextelor, concomitent impresionând prin intensa erudiţie a autorului. De aici, capacitatea persuasivă în asimilarea şi urmărirea preceptelor moralei creştine şi de îmbogăţire spirituală.

Aşadar, ca şi celelalte cărţi ale autorului, şi această lucrare consacrată moralei creştine nu rămâne la nivelul analizelor savante, ci se identifică cu cerinţele de perfecţionare în plan etic a bunului creştin contemporan. O carte, deci, ce se recomandă singură a fi de larg interes atât pentru elevi, studenţi şi teologi consacraţi, cât şi pentru intelectuali cu diverse preocupări. Ea vine să conturez cu noi accente personalitatea unui cercetător de elită în spaţiul cu atâtea subtilităţi ale ştiinţelor teologice.

Prof. Petru CĂLIN

Contribuţia „ASTREI"

(Urmare din pag. a 3-a)

rioada dictaturii, este necesar să se precizeze rolul ASTREI, în realizarea programului de propăşire economică.

— În primul rând, ASTRA va trebui să reintre în tradiţia şi rolul ei ce l-a avut înainte de 1918. Astăzi, ne găsim atât de derutaţi, încât cineva trebuie să intervină în mod hotărât, iar acest rol, de „deschizător" de drumuri, în aceste momente, îi revine ASOCIAŢIUNII. ASTRA va trebui să fie inspiratoarea, îndrumătoarea şi coordonatoarea acţiunii de organizare a românilor, în concordanţă numai şi numai cu interesele acestora. În acest scop se va alcătui un program de activitate prin colaborarea tuturor minţilor, sufletelor de elită şi a forţelor creatoare ale neamului nostru, care vor trebui să revină la matca părăsită cu atâta uşurinţă şi lipsă de prevedere, formând Statul-major economic al ASTREI.

— În al doilea rând, ASOCIAŢIUNEA va trebui să reia propaganda economică şi să organizeze la sate, în spiritul intereselor ţărănimii noastre, utilizând toate mijloacele moderne şi eficace de propagandă.

— În vederea formării personalului, tehnicienilor, care vor lucra în acest domeniu, ASOCIAŢIUNEA are datoria să reia vechiul şi bunul sistem al acordării de stipendii şi ajutoare tinerilor destoinici.

— ASTRA va trebui să alcătuiască MONOGRAFII economice cât mai amănunţite, pe judeţe, zone.

— În concluzie, ziua de mâine, care va aduce realipirea tuturor provinciilor româneşti, Basarabia, Bucovina de Nord, Ţinutul Herţa, la patria mamă, va trebui să regăsească ASOCIAŢIUNEA pe puntea de comandă a destinelor noastre naţionale, imprimând cu autoritatea sa sporită pecetea spiritualităţii româneşti întregii vieţi a României.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu Roşu, a cărei biserică de lemn a fost recent pictată.
— A săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană hirotonind pe teologul Radu Frăţilă întru diacon, iar pe C. diacon Gheorghe Oprea întru preot pe seama parohiei Ticuşul Nou, prot. Rupea.
— A luat parte la lansarea cărţii „Cultură şi politică" la Cercul Militar Sibiu, autor Dr. Gheorghe Telea.
— Seara a participat în Aula Facultăţii de Teologie la conferinţa D-lui Sorin Dumitrescu cu tema „Goticul în arta bizantină din Moldova".

● **27 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Radu Frăţilă pe seama parohiei Lovnic, prot. Făgăraş.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **28 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. deputat Gavril Dejeu.
— A luat parte în Aula Universităţii din Sibiu la Simpozionul închinat zilei de 1 Decembrie 1918.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Andrei" a Şcolii Normale din Sibiu, ctitorită de Mitropolitul Nicolae Bălan, rostind cuvânt de învăţătură.
— La orele amiezii în Catedrala Mitropolitană a săvârşit în sobor slujba parastasului pentru Mitropolitul Andrei Şaguna.
— La Mausoleul din Răşinari a săvârşit un trisaghion împreună cu preoţii de acolo, la mormântul marelui mitropolit Andrei. A cercetat cele trei biserici parohiale din Răşinari, precum şi o expoziţie de icoane pe sticlă a copiilor de la Şcoala Generală.

● **1 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. a făcut parte din soborul de ierarhi care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei naţionale a României.
— A rostit cuvânt de învăţătură la Sf. Liturghie.

● **4 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lucian Puşcă.
— A sfinţit noul sediu al Băncii Comerciale din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Boiţa, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
Diaconul Puşcă Lucian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Motiş, prot. Mediaş, iar teologul Vasile Gafton întru diacon. P. C. pr. paroh Viorel Lăzăriciu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **6 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Vasile Gafton a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Noul Român, prot. Avrig.

● **7 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Filofteia" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură creştinească.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul „Sf. Filofteia" în Catedrală.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit cu studenţii teologi aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului, analizând împreună rezultatele la studiu şi la purtare ale acestora.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Colegiul „Radu Negru" din Făgăraş.

● **11 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
— A săvârşit taina Sf. Botez pruncului Paştiu Bogdan Alexandru din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Cuv. Paraschiva" din Veştem, prot. Sibiu (pr. paroh Vasile Neghină), rostind cuvânt de învăţătură.

● **14 - 15 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod. A slujit la Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală.

● **16 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la concertul de colinde al Coralei Facultăţii de teologie din Sibiu.

● **17 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a sfinţit noua clădire a Centrului de primire în regim de urgenţă Sibiu sub patronajul Consiliului Judeţean Sibiu.

● **18 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la vernisajul expoziţiei de icoane pe sticlă „Daruri de suflet" organizată de către Şcoala de artă din Sibiu.

● **20 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Penitenciarului din Codlea, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Dorin Şerban capelanul închisorii a fost hirotesit întru sachelar.
— A participat la serbarea de Crăciun organizată de către Conducerea Penitenciarului Codlea.

● **22 DECEMBRIE a.c.,,** — P.S. Sa a săvârşit la Monumentul Eroilor Revoluţiei din Sibiu o slujbă de pomenire cu prilejul împlinirii a 10 ani de la Revoluţia din decembrie 1989.

● **25 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, prezentând credincioşilor Pastorala de Crăciun a **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **26 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii mari din Sălişte cu hramul „Înălţarea Domnului" recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ioan Ciocan a fost hirotesit întru iconom.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **27 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
P. Cuv. Ierod. Matei Bilaucă a fost hirotonit întru preot.

Diacon VASILE AVRAM

A N U N Ţ

Cu binecuvântarea Arhiepiscopiei Sibiului, la Făgăraş apare revista „Porunca Iubirii" editată de către Asociaţia pentru Isihasm. Revista se vrea o contribuţie la descoperirea Ortodoxiei ca viaţă şi trăire în Hristos.

Abonamentul pe 1 an la revistă este de 85 000 lei, pe 6 luni 45 000 lei.

Abonamentele pot fi făcute prin mandat poştal în contul 2511. 1-240. 1, B.C.R. Făgăraş, pentru Asociaţia pentru Isihasm, filiala Făgăraş.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 NOIEMBRIE 1999 — Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe dl. Victor Ciorbea, fost prim-ministru al României, preşedintele Partidului A.N.C.D., însoţit de dl. primar Av. Dan Condurat, al Sibiului şi de dl. Panican Ioan şi d-na Felicia Roşianu, membri ai partidului. A fost de faţă P. C. Consilier ad-tiv bisericesc, Simion Săsăujan.

● **3-4-5 NOIEMBRIE a.c.,** — A participat la o întâlnire cu greco-catolicii, la Seminarul Teologic Român Unit din Oradea, unde **Î. P. S. Mitropolit** a fost preşedintele Comisiei Ortodoxe, alcătuită din toţi ierarhii din Ardeal.

— A vizitat Mânăstirea ortodoxă „Sf. Cruce" din Oradea.

— A primit pe diacon pensionar Dr. Teodor Savu, fost inspector eparhial.

— A primit pe Pr. prof. Dr. Gheorghe Liţiu.

— A primit pe monahul Valerian Chişiu de la Mânăstirea „Sf. Cruce".

— A primit pe Pr. Liviu Ungur, consilierul cultural al episcopiei Oradiei.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe Pr. Manolache Mihai, împreună cu Pr. Albu Marius, din Braşov.

— A primit pe Pr. Herda Ioan, parohul bisericii „Sf. Nicolae" din Braşov.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial la Reşedinţa mitropolitană.

— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus şi pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, economul Mânăstirii.

● **17 NOIEMBRIE a.c., — Ziua naşterii Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE**, zi în care a oferit o recepţie cu această ocazie la care au participat: Permanenţa Consiliului Eparhial, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, profesori ai Facultăţii de Teologie, preoţi şi diaconi ai Catedralei mitropolitane, personalul Catedralei, angajaţii Centrului eparhial Sibiu, alţi credincioşi.

Cu această ocazie *P. S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu*, în numele celor prezenţi, a rostit un cuvânt de bune urări **Î. P. S. Mitropolit.** La rândul său **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** a mulţumit tuturor celor prezenţi pentru prezenţa la această aniversare.

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — Î.P.S. Mitropolit s-a deplasat la Patriarhia Română din Bucureşti unde a avut o întâlnire cu P. F. Patriarh TEOCTIST al României.

— A primit pe Arhim. Ieronim Creţu, superiorul aşezămintelor româneşti de la Ierusalim.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit de Dl. Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu din Bucureşti.

● **20 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Dr. Nifon Mihăiţă, episcopul Sloboziei şi Călăraşilor.

— A primit pe dl. economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul şef al Arhiepiscopiei Bucureştilor împreună cu soţia.

— A participat la Sf. Liturghie în Paraclisul patriarhal.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Î. P. S. Andrei Andreicuţ al Alba Iuliei, însoţit de Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, în legătură cu Legea Cultelor.

— A primit pe Arhim. Grigorie Băbuş, directorul Bibliotecii Sf. Sinod de la Mânăstirea Antim.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Gherasim al Râmnicului, însoţit de Pr. Prof. Dr. Ioan Caraza şi de dl. prof. Gheorghe Vasilescu.

● **26 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. ing. Mihai Gavriş, cu familia din Bucureşti.

— A primit pe P. C. Prof. Dr. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

● **28 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dr. George Stan de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

— A primit pe Pr. Ciprian de la Serviciul Relaţii Externe al Patriarhiei Române.

— A primit pe starețа Mânăstirii Pissiota, Monahia Irina Călin.

● **29 NOIEMBRIE a. c.,** — A primit pe scriitorul Radu Cârneci din Bucureşti.

— A primit pe Dr. Laurenţiu Dumitrescu şi pe Dr. George Stan din Bucureşti.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P. S. Teofan Sinaitul, Episcop-vicar patriarhal, şeful Relaţiilor Externe al B.O.R.

● **1 DECEMBRIE 1999 — Î.P.S. Sa Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe Prof. E. Ionescu din Bucureşti.

— A primit pe dl. Prof. Univ. Dr. Radu Constantin din Bucureşti.

● **3 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Economist Bistriceanu Gheorghe cu soţia şi pe maica Starețа a Mânăstirii Christiana, Monahia Benedicta Chirobocea.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe starețа mânăstirii Pasărea, Monahia Lucia Dumbravă.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Prof. David Tudose, consilier în Ministerul Afacerilor Externe.

— A primit pe P.S. Teodosie Snagoveanul, Episcop al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Grigorie Băbuş, Directorul Bibliotecii Patriarhale.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist al României.

— A primit pe P. S. Nifon Mihăiţă, episcopul Sloboziei şi Călăraşilor.

● **11 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Ierom. Justinian de la Schitul Prodromul - Muntele Athos.

— A primit pe D-nii Dan şi Sorin Riga din Bucureşti.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la Sf. Liturghie, săvârşită în Paraclisul patriarhal.

— A primit pe P. S. Episcop-vicar patriarhal, Vincenţiu Ploieşteanul.

● **13 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Director Ioan Erhan din Bucureşti.

● **14 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Augustin Rusu, Secretarul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Necula de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Arhid. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia.

— A primit pe P.S. Dr. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, însoţit de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu şi de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

— A participat la lucrările în plen ale Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

● **15 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist, însoţit de P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos şi P.S. Epifanie Episcopul Buzăului.

● **21 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. C. Prof. Dr. Ilie Moldovan.

— A primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, Consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe P.C. Pr. Munthiu Dumitru-Adrian, eclesiarhul Catedralei din Sibiu.

— A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● În 1999 a apărut cartea **Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române** cu titlul: **„Pe treptele slujirii creştine"** vol. IX, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1999, 611 pag.

E vorba de cuvântările Prea Fericitului Teoctist cu prilejul amintirii unor sfinţi („De la altarul slujirii Sf. Ierarh Antim Ivireanu", „Paşii binecuvântaţi ai Prea Fericitului Ignatie al IV-lea al Antiohiei şi al întregului Orient" etc.).

Cuprinde şi diferite interviuri cu presa, de exemplu: pag. 122. Apoi în partea a doua: „Grija pentru educaţia religioasă a tineretului", scrie mesaj la deschiderea anului şcolar 1998-1999, apoi despre clerul militar, Biserica şi Armata.

Sunt o seamă de articole foarte bune care dau preoţilor măsura evenimentelor bisericeşti şi modul excelent în care Prea Fericirea Sa se ocupă de ele.

Îndemn pe toţi preoţii să citească această lucrare care poate constitui modele ale înţelegerii şi dezvoltării vieţii religioase la români.

* * *

● Editura Orthodoxos Kypseli Tesalonic - Grecia, publică cartea P. C. arhim. Dosoftei Morariu **„Despre Dumnezeiescul Har"**, cu binecuvântarea P. S. Eftimie, episcopul Romanului, ediţie îngrijită de P. C. arhim. Ioanichie Bălan, 1999, 206 pag. Cuvântul înainte destul de bogat, aparţine tot părintelui Ioanichie.

„Astfel, după părerea teologului Lot Borodine, cel dintâi scriitor bisericesc la care găsim încercarea de a preciza învăţătura teologică despre har a fost Origen, care scrie, **„Dumnezeu niciodată nu părăseşte sufletul omenesc"** şi iarăşi, când spune că „ajutorul lui Dumnezeu lipseşte celui ce trăieşte în păcat fără de El". Dar el este mai precis în ceea ce am putea să numim chiar o „definiţie" a lui scurtă, rămasă vestită, pe care o dă harului, când spune: Deci, harul este ceea ce are cel ce n-a fost (n-a existat) — omul — şi este primit de la Cel ce totdeauna este (există) - Dumnezeu".

Am citat spusele autorului în unul din capitole şi desigur ar fi foarte multe de spus, dar vă las pe dumneavoastră să le descoperiţi lecturând această carte.

Este o carte vrednică de toată atenţia. O recomandăm studenţilor teologi, îndeosebi şi tinerilor seminarişti.

* * *

● Tot părintele arhim. Ioanichie Bălan se ocupă şi de cartea **„Sfântul Serafim de Sarov", Viaţa, nevoinţele şi învăţătura,** autor fiind P. C. arhim. Dosoftei Morariu, tipărită cu binecuvântarea P. S. Eftimie al Romanului.

Este teza de licenţă a P.C. arhim. Dosoftei pe care o susţine în 1947, la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Părintele Dosoftei a fost închis la Gherla şi Aiud, iar ultimii ani i-a petrecut ca duhovnic la mânăstirea Slatina — Suceava, fără a-şi vedea publicate cele două opere ale cuvioşiei sale, dar le încredinţează părintelui Ioanichie Bălan şi acesta, după moartea sa, le publică.

Sfântul Serafim în pruncie purta numele de Prohor. La vârsta de 19 ani, intră în mănăstirea Sarovului la 20 noiembrie, anul 1778 în ajunul „Intrării în Biserică a Maicii Domnului". După opt ani în ziua de 18 august, anul 1786, Prohor s-a învrednicit de îngerescul chip al monahilor, primind numele de Serafim. L-a primit cu mare dragoste din mâna părintelui ieromonah Pahomie, egumenul mănăstirii, naşi fiindu-i bătrânii Iosif şi Isaia.

În anul 1793, la 35 de ani a fost hirotonit ieromonah, de P. S. Teofil, episcop de Tambov, la 2 septembrie.

Se recomandă de la sine şi poate fi citită atât de laici cât şi de tinerii monahi.

* * *

● Theodor Damian publică volumul de poezie **„Dimineaţa învierii"**, Editura Axa, Botoşani, 1999, 115 pag.

Părintele Theodor Damian s-a născut la 28 decembrie 1951, în Botoşani. A făcut Seminarul la mănăstirea Neamţ iar Teologia la Bucureşti.

În 1988 pleacă în S.U.A. şi rămâne acolo, în 1990 obţine titlul de Master în Teologie la Princeton Seminary; între 1990-1993 face cursurile de doctorat la Tordham University, New York şi în martie 1993 obţine titlul de doctor în Teologie.

Este membru al multor asociaţii profesionale şi culturale române şi americane.

„Lirica mistică a poetului Theodor Damian şi-a adâncit revelaţiile şi dramatismul odată cu plecarea semi-oficială a autorului pentru completarea studiilor teologice la New York, unde şi-a obţinut strălucit doctoratul şi unde vorbeşte enoriaşilor în dumnezeiasca limbă a lui Dosoftei şi Eminescu, dar în conformitate cu cele mai moderne expresii ale teologiei contemporane. Auto-exilul său întru Cuvântul Domnului şi al scrierilor biblice s-a accentuat nu numai prin ruperea de realităţile natale care i-au impus o serie de servituţi, ci şi prin stările de graţie divină care au fost radicalizate de noul său habitat". (M. N. Rusu).

E o carte foarte bună de poezie, în general foarte scurte şi cu înţeles în ultimele versuri. Spre exemplu: „Aştept durerea ca o lumină", „Mersul meu înainte, e ca un mers înapoi", „Tu umblând prin mine / Pe unde eu n-am fost / Eu trecând prin viaţă / fără nici un rost".

Dorim autorului succes mai departe.

* * *

● Asaltul cultural pe care îl întreprinde editura Humanitas după zece ani în spaţiul românesc, readuce în conştiinţa prezentului valori din trecut care au fost după al doilea război mondial fie uitate, fie negate, fie răstălmăcite. Fără restaurarea acestor valori, cultura românească şi spiritualitatea ar fi nu numai incomplete, fiindcă le-ar lipsi multe momente de legătură, dar ea ar fi şi sărăcită. Iată de ce avem un motiv în plus, pe lângă aprecierea actului cultural propriu-zis, să remarcăm următoarele cărţi: Lucian Blaga, **„Luntrea lui Caron"**, Mircea Eliade, **„Europa, Asia, America . . . Corespondenţă A-H"**, **„India ● Biblioteca Maharajahului"**, Constantin Noica, **„Echilibrul spiritual. Studii şi eseuri"**. Căci criza de la noi, astăzi, nu e numai una economică. E şi una de orientare culturală, după anii grei de dictatură, în care cultura în înţelesul ei adevărat a supraviţuit.

Iată ce scriu despre cartea lui Lucian Blaga, Mircea Zaciu, Nicolae Manolescu şi Nicolae Breban: „Un nivel de suprafaţă urmăreşte în **Luntrea lui Caron** tocmai degradarea unor biografii în contextul unei dezagregări sociale exagerate, sub presiunea unor timpuri shakespeareiene, ieşite din ţâţâni" (Mircea Zaciu, Revista de istorie şi teorie literară).

„Frumuseţea în Luntrea lui Caron poate fi descoperită într-o dublă poveste de dragoste . . . Axente Creangă este împărţit între iubirea pentru două femei . . . Legătura cu Octavia stă sub semnul cărnii, al nopţii şi al iernii. Cea cu Ana - sub semnul sufletescului, al zilei şi al verii. Opoziţia dintre cele două sentimente este netă în roman" (Nicolae Manolescu, România literară).

„**Luntrea lui Caron** este un fericit hibrid între un roman erotic şi o carte de témoignage în care biograficul se amestecă cu reportajul istoric.

Vă mulţumim, domnule Lucian Blaga, pentru că, într-adevăr, intrăm în istorie citind acest roman, ce este o cronică, un jurnal monstruos şi disperat, un poem epic, o frescă . . ." (Nicolae Breban, Contemporanul - ideea europeană).

Iar despre cele două cărţi ale lui Mircea Eliade amintite mai sus, e adevărat că una e volumul I de corespondenţă **„Europa, Asia, America"** iar cealaltă este o carte despre **„India ● Biblioteca Maharajahului"**. Despre aceasta Mircea Eliade scrie: „Nu cred prea mult în literatura de călătorii. Omul, în general, vede mult mai puţin exact decât optimismul nostru ne îndeamnă să credem. Asupra Orientului, mai ales, se poate scrie în fel şi fel de chipuri. Depinde numai de cât eşti dispus să spui, de cantitatea lucrurilor pe care eşti hotărât să le ascunzi. Am citit poate două duzini de cărţi cu impresii de călătorie din India; şi uneori îmi vine să cred că s-a spus totul asupra acestei ţări uluitoare, iar alteori că nu s-a spus nimic".

Iată ce ne spune Constantin Noica despre cartea Sa: „Trăim printre forme - forme de cultură sau forme de actualitate - şi ne trecem unii altora forme, ne informăm, ne formăm neîncetat. Toată viaţa noastră e un schimb, un împrumut, o întrepătrundere de forme. Pe unele ni le putem însuşi, pe altele nu. Unele ne formează cu adevărat, altele ne deformează.

Nu vă lăsaţi schimonosiţi - asta aş fi vroit să spun. Nimic nu e mai frumos în viaţă decât să dai şi să primeşti, ca un izvor. Dar nu uitaţi că echilibrul vieţii noastre se creează dând *totul* şi neprimind decât ceva".

Toate sunt opere alese ale editurii Humanitas din Bucureşti, care îşi dovedeşte şi de data aceasta marea eficienţă.

* * *

● Editura - Agapis - publică lucrările Protos. Nicodim Mândiţă cu titlul **„Calea Pocăinţei. Spovedania, Canonul şi Sfânta Împărtăşanie"** şi **„Minunile Sfintei Cruci în vremurile Apostolice"**.

Prima se bucură de o pagină semnată de episcopul Galaction al Alexandriei, iar cea de a doua, tot pe prima filă, are titlul „Argument", de episcopul Calinic al Argeşului.

Sunt cărţi bune de zidire pentru poporul drept credincios.

* * *

● Ierom. Sebastian Paşcanu scrie **„Comentariu la Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul"** — după izvoare greceşti — cu binecuvântarea P.S. Galaction Stângă, episcopul Alexandriei, editată de Schitul Crasna - Prahova, 1997, 116 pag.

Iată cum îşi prezintă autorul cartea sa plină de noutăţi cu privire la Sfântul Andrei Criteanul:

„Comentariul îşi propune să arate lămurit cine sunt personajele evocate în textul canonului, la care anume evenimente biblice face autorul referinţă şi care este mesajul transmis de fiecare strofă în parte, procedând, în acelaşi timp, şi la o nouă confruntare a traducerii româneşti cu originalul (Migne, P.G. XCVII, col. 1329-1385), semnalând şi analizând acele versuri, expresii şi cuvinte care necesită, după părerea noastră, a fi revizuite. Am adus chiar propuneri de reformulare a locurilor în cauză, ţinând cont bineînţeles de limba, metrul şi stilul canonului.

Am întreprins o aşezare în pagină a troparelor care să facă mult mai inteligibil textul canonului, delimitând totodată şi versul original (în măsura în care topica traducerii româneşti a mai permis-o), şi am numerotat strofele, în dorinţa de a putea face trimiterile necesare şi a arăta cu uşurinţă diferitele relaţii dintre acestea pe parcursul lucrării.

Comentariul priveşte «strict» opera Sfântului Andrei Criteanul, lăsând la o parte celelalte două canoane ce au pătruns mai târziu în textul ei: al Sfintei Maria Egipteanca şi al Sfântului însuşi".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU